

SZEREDA. ORIGO

Havonta megjelenő ingyenes programmagazin

Helytörténeti ÉVFORDULÓK 2014

- 1956 Erdélyben: Politikai eltértek életrajzi adataira** / szerk. Dávid Gyula. – Kolozsvár: Polis Kvk., Erdélyi Múzeum Egyesület, 2006
- Az 50 éves Ipartestület 1884–1934.** – Csíkszereda, 1934
- Bárh János:** A vizsgátló Napbaöltözött Asszony: Csodás gyógyulások egyházi vizsgálata Csíksomlyón 1784-ben. – Kecskemét, 2000.
- Bíró Vencel, dr.:** Székelyi gr. Majláth G. Károly. Kolozsvár, 1940
- Bitay Árpád, dr.:** Erdély jeles katolikus papjai. Kolozsvár, 1926
- P. Boros Fortunát:** Csíksomlyó, a kegyhely. Csíkszereda, 1994
- P. Boros Fortunát:** Az erdélyi ferencrendiek. Cluj-Kolozsvár: Szent Bonaventura Ny., 1927
- Csíki Lapok** – Csíkszereda, 1889–1944.
- Csíki Hírlap** – Csíkszereda, 1912–1916.
- Csíki Néplap** – Csíkszereda, 1931– 1944.
- A Csíkszeredai Takarékpénztár Részvénytársaság Emlékkönyve fennállásának 25 éves jubileuma alkalmából** – nyomtatta Szvoboda Miklós könyvsajtója – Csíkszereda, 1908
- Endes Miklós:** Csík-, Gyergyó-, Kászón-székek (Csík megye) földjének és népének története 1918-ig. Budapest, 1994
- Erdélyi Magyar Évkönyv 1918–1929. I. évf.** (szerk. Dr. Sulyok István és Dr. Fritz László). Juventus Kiadás, Kolozsvár, 1930
- Erdélyi Monográfia** (szerk. Várady Aladár és Berey Géza) Gloria, Satu Mare, 1934
- <http://csiksomlyo.uw.hu/>
- Erdélyi szemmel** (az Erdélyi Magyarok Ausztriai Egyesületének lapja 2012/29. sz.
- Forró Albert:** Csíkszereda 1989. november 11. – 1990. május 24.
- György Béla:** A romániai Országos Magyar Párt története – doktori disszertáció
- P. György József:** A ferencrendiek élete és működése Erdélyben – Kolozsvár, 1930
- Hargita kalendárium 1970–1989**
- Jakubinyi György, dr.:** A szentek nyomába Erdélyben. – Kolozsvár: Verbum, 2009 – Harmadik kiadás
- Magyar Életrajzi Lexikon.** Elektronikus dok. (PC CD-ROM) Arcanum, Budapest, 2001
- Magyar Katolikus Lexikon** – Szent István Társulat, Budapest
- Magyar színházművészeti lexikon** / Főszerk. Székely György. – Budapest: Akadémiai Könyvkiadó, 1994
- Magyarország és a Külföld** – Budapest, 1900. ápr. 20. 4. sz.
- Miklós József:** Csíki Lexikon. Csíkszereda, 2004
- MTI archívum 1887–1949 mti.hu**
- Nagy András, dr.:** Lót visszánéz. – Csíkszereda: Pallas-Akadémia Könyvkiadó, 2001
- Nagy András, dr.:** Városkép és ami hozzá tartozik. – Csíkszereda: Pallas-Akadémia Könyvkiadó, 2006
- Országgyűlési almanach**
- Pál-Antal Sándor:** Áldozatok – 1956. – Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2006
- Pataki József:** Adatok Gábor Áron tanulóéveire. – Erdélyi Múzeum, 1944. 49. kötet
- Romániai magyar irodalmi lexikon** – Kriterion Könyvkiadó, Bukarest – Kolozsvár – 1981–2010, 1-5/2. kötet
- Székely seregszemle:** Lustrum/ szerk. Rugonfalvi Kiss István. – Debrecen: Lehota Pál Könyvnyomdája, 1940
- Szinnyei József:** Magyar írók élete és munkái. 1-14. Köt. Bp. 1891-1914.
- Szöcs János:** A Mikó-vár története. – Csíkszereda, 2005
- Tibori Szabó Zoltán:** Csík vármegye zsidósága a betelepüléstől a megsemmisítésig – adatbank.transindex.ro
- Tivai Nagy Imre:** Emlékezés régi csíkiakról – Csíkszereda: Csíkszereda Kiadóhivatal, 2009
- Új magyar irodalmi lexikon** 1-3. köt. Bp. 1994.
- Vitos Mózes:** Csík megyei füzetek – Csíkszereda: Hargita Kiadóhivatal, 2002
- Vofkori György:** Csíkszereda és Csíksomlyó képes története. Békéscsaba, 2007

A csikszeredai hitélszövetkezet megalakítása.

A csikszeredai hitélszövetkezet f. hó 26-án történt megalakulásáról a következőket közöljük:

Főispán ur ő méltóságának előzetes meghívása folytán f. hó 26-án déltűn 2 órakor a vármegyelház tanácskozási termében értekezletre gyűltek össze a helybeli iparosok és földmivelők szám szerint mintegy 60-an a végett, hogy a saját anyagi és erkölcsi érdekeik előmozdítása végett történő mozgalomban részt vegyenek.

Az értekezleten, melyen főispán ur ő méltósága elnököl, jelen voltak a fentemlítettteken kívűl Csedő István városunk polgármestere, Bogády Gyula és Kovács István vármegyei tisztviselőik a Bartalos Ágost az iparfejlesztő bizottság elnöke.

Csiki Lapok, VI. évf., 35. szám, 1894. augusztus 29.

— **A korszolya egyesület jelmezestelye.** Parsangunknak egyik legérdekesebb és legvonzóbb mulatsága lesz a korszolya egyesület jelmezestélye, melynek idejét az *Almassy Zsigmond* emléksége alatt álló rendezőség február hó 6-ik napjára tűzte ki. A rendezőség, melynek sorában ott találjuk városunk agilis intelligens ifjait, a legnagyobb buzgósággal faradozik, az estély sikere érdekében s a mint hulljak kellemes meglepetésekkel fog szolgálni a megjelent közönségnek. Talán felesleges is mondanunk, hogy a mulatságra egész hölgy közönségünk készül s igen sok csinos és izléses jelmezből lesz módunk gyönyörködni. A mint mondják néhány ur is jelmezből fog megjelenni, a mi nálunk teljesen új dolog lévén, szenzáció számba megy. A díszes meghívókat most nyomják a Szabolcs Testvérek könyvnyomdájában és aznapokban fogják szíjjel küldeni.

Csiki lapok, XVI., évf., 5. szám, 1904. jan. 27.

— **Kinevezések az erdőszetben.** A király Jákab József brassói erdőtanácsosnak a főerdőtanácsosi címet és jelvényt díjmentesen, Daemp István csikszeredai főerdőmérnöknek az erdőtanácsosi címet díjmentesen, Fejér Kálmán gyergyóúti gyertyaerőmérnöknek a főerdőmérnöki címet és jelvényt díjmentesen adományozta.

— A földmivelésügyi miniszter Krall János csikszeredai és Rakosi István csikszentmártoni segéderdőmérnököket erdőmérnökökké kinevezte. Kinevezettek továbbá Puskás István főerdőmérnökké, Puskás Karoly és Gohn Emil erdőmérnökökké.

— **Kinevezés.** A pénzügyminiszter Kovács Árpád adóhivatali napidíjast a gyergyószentmiklósi adóhivatalnál, ideiglenes minőségű segítőbírást adóhivatali gyakornokká a giraltó adóhivatalhoz kinevezte.

Csiki Lapok, XXVI. évf., 8. szám, 1914. feb. 18.

TARTALOM

Hónaphoz, naphoz nem köthető 2014-es évfordulók / 4

Januári helytörténeti évfordulók / 8

Februári helytörténeti évfordulók / 10

Márciusi helytörténeti évfordulók / 12

Áprilisi helytörténeti évfordulók / 14

Májusi helytörténeti évfordulók / 16

Júniusi helytörténeti évfordulók / 18

Júliusi helytörténeti évfordulók / 20

Augusztusi helytörténeti évfordulók / 22

Szeptemberi helytörténeti évfordulók / 24

Októberi helytörténeti évfordulók / 26

Novemberi helytörténeti évfordulók / 28

Decemberi helytörténeti évfordulók / 30

szereda.Origó

Havonta megjelenő ingyenes programmagazin.

Jelen lapszám a kiadvány 2014-es helytörténeti évfordulókat tartalmazó különszáma, amely magyar nyelven jelenik meg, 1000 példányban.

Kiadja: a Csikszereda Kiadóhivatal,

Csikszereda Polgármesteri Hivatalának kiadója.
530110 Csikszereda, Vár tér 1. sz.

Tel.: +40 266 315 120 / 134, fax: +40 266 371 464

E-mail: origo@szereda.ro

A kiadásért felelős: Antal Attila alpolgármester

Összeállította: Daczó Katalin, daczokatalin@gmail.com

Korrektúra: Prigye Kinga

Lapterv, nyomdai előkészítés és nyomda:

Gutenberg Grafikai Műhely és Nyomda

www.gutenberg-art.ro

PONTOS NAPHOZ, HÓNAPHOZ NEM KÖTHETŐ ÉVFORDULÓK – 2014

Négyszázhetvenöt évvel ezelőttről, 1539-ből való Csíkszögöd első írásos említése. A települést hetvenöt éve, 1939-ben csatolták Csíkszeredához.

Háromszázhatvenöt éve, 1639-ben született Csíkszentgyörgyön Illyés András József megyéspüspök, száz év után (miután Erdélynek közel egy századig nem volt felszentelt püspöke) ő mondott először misét Gyulafehérváron 1697. május 19-én.

Háromszázhatven éve, 1644-ben született Csíkszentmártonban Antalfi János megyéspüspök.

Háromszázhatvanöt éves a csíksomlyói középiskolai oktatás, amelyről az első biztos adatok 1649-ből származnak.

Kétszázhatven éve, 1744-ben született Kolozsváron Loseiner Leonárd ferences szerzetes, gimnáziumi tanár, történetíró, aki szerzetességének java részét Csíksomlyón töltötte.

Kétszázhatvan éve, 1754-ben született Zsögödben Gál József Áron OFM tartományfőnök.

Kétszázharminc éve, 1784-ben Batthyány Ignác püspöksége alatt került sor a harmadik **egyházi vizsgálatra** a csíksomlyói **Mária-szobor körüli csodás gyógyulásokkal** és egyéb csodás eseményekkel kapcsolatosan.

Kétszázöt évvel, 1804-ben született Csekme Ádám tanító, honvéd százados, Csíkszék levéltárosa, majd Csíkszereda polgármestere.

Százkilencvenöt éve, 1819-ben született Csíkszentsimonban Lakatos Sándor jeles táncmester, színpadi táncos, akit Petőfi Sándor a „lábászok lábászának” nevezett. Próbálta rendszerbe foglalni a magyar tánc, így a verbunk mozdulatkincsét. Az 1860-as évek elején elsőként próbálkozott táncitanítóképző felállításával.

Száznyolcvanöt éve, 1829-ben született Gecző János, a csíkszeredai kerület országgyűlési képviselője.

Száznyolcvan éve, 1834-ben született Csíktapolcán Lázár Domokos földbirtokos, városi postamester, 48-as honvéd. Az 1850–1890 közötti időszakban rövid ideig, amíg Erőss Elek királyi törvényszéki igazgató volt, Lázár Domokos töltötte be a polgármesteri tisztséget.

Százhatvanöt éve, 1849-ben született Egerben Hám Ignác műszaki főtanácsos, a csíkszeredai vármegyeház (ma városháza) tervezője.

Százötven éve, 1864-ben született Csermőn Fehér Károly színész, színigazgató. Társulatával gyakran megfordult Csíkszeredában. 1907-ben Delnén nősült.

Száznegyvenöt éve, 1869-ben a magyar királyi honvédség felállítására alkalmával **Csíkszeredában egy önálló honvéd zászlóalj** helyezték el „Magy. kir. Csik–Udvarhelyi 26-ik honvéd zászlóalj” néven.

Száznegyven éve, 1874-ben történt a megyerendezés.

Százharminc éve, 1884-ben alakult meg a Csíki Ipartestület.

Százhuszonöt éve, 1889-ben született Csíkszeredában Szopos András agrármérnök, a kolozsvári Mezőgazdasági Akadémia tanára.

Száztizentöt éve, 1899-ben Vitos Mózes adatai szerint a kórháztelek déli részén, a kórház épületétől teljesen elszigetelten egy **önálló járványkórházat is építtetett a vármegyé.**

Százöt évvel, 1904-ben Szász Róbert építészternök tervei alapján készült el a **Vigadó** épülete a Csíki Magánjavak költségén.

Százöt évvel, 1904-ben született Egerben **Uhlyarik Róbert** építész, Horthy gigabunkerének tervezője. 1942-ben Csíkszeredában is tevékenykedett.

Kilencven éve, 1919-ben hunyt el Gyergyószentmiklóson **Csiky Dénes** ügyvéd, a botanika egyik lelkes művelője, a Csiky kert létrehozója. Csíksomlyón tanult.

Kilencven éves az állami oktatásról szóló 1924. évi törvény. Ennek 159. szakasza teremtette meg a román kultúrzónát, amely Anghelescu közoktatási miniszter nevéhez köthető.

Nyolcvan éve, 1934-ben jelent meg az első Csík megyei turisztakalauz „Turista Kalauz Ciuc megyéről” címmel Vámszer Géza tanár szerkesztésében és az EKE Csík megyei szakosztályának kiadásában.

Nyolcvan éve, 1934-ben nyilvánították védetté a csíkszentkirályi **Borsáros lápot.**

Hetven éve, 1944 őszén hunyt el munkaszolgálatosként **Sarkadi Elek** csíkszeredai zenetanár, karmester. Több belföldi és külföldi városban hangversenyt vezényelt, Kodály és Bárdos világát ő honosította meg Csíkszeredában.

Hatvanöt éve, 1949-ben hunyt el Marosvásárhelyen **Nagy Rezső** testnevelő tanár, a csíki sportélet lelkes szervezője. Kolozsváron született.

Hatvan éve, 1954-ben hunyt el egy magyarországi munkatáborban **dr. Kovács Miklós** törvényszéki bíró, a Szemák tanács alelnöke, Hirschné második férje.

Negyvenöt éve, 1969-ben helyezték üzembe a csíkszeredai köztöltőáruhárat.

Negyven éve, 1974-ben készült el a Központi, későbbi Tulipán Áruház.

Harmincöt éve, 1979-ben alakult meg a KAM – Kommunikációs Antropológiai Munkacsoport.

Harminc éve, 1984-ben fejeződött be a csíkszeredai **Szakszervezetek Művelődési Háza** építése és készült el a város új városközpontja.

HÁROMSZÁZHATVANÖT ÉVES A CSÍKSOMLYÓI KÖZÉPISKOLAI OKTATÁS

Legalább háromszázhatvanöt éves a csíksomlyói középiskolai oktatás, amelyre vonatkozóan az első biztos adatok 1649-ből származnak. Elemi iskolák korábban is működtek minden egyházas községben, viszont 1620-as évekbeli dokumentumokban a jezsuiták azt hiányolták, hogy Csíksóban nincs középiskola. „Modesto a Roma olasz ferences szerzetes azt írta 1649-ben, hogy Csíksomlyón középiskolát hoztak létre. Ez az első biztos adat arról, hogy Csíksomlyón középiskola működik” – véli Szócs János történész. Néhány évvel később a nagy török-tatár betörés tönkretette a kolostort és az iskolát is, de Domokos Kázmér erdélyi vikárius jóvoltából az 1667–68-as években újraalakították

A csíksomlyói gimnázium épülete a 20. század elején
(Szent Péter Egyházközség Domus História)

a középiskolát, amely az 1911-es Csíkszeredába költözéséig működött Csíksomlyón.

KÉTSZÁZHETVEN ÉVE SZÜLETETT LOSTEINER LEONÁRD

Kétszázhetven éve, 1744-ben született Kolozsváron Losteiner János Leonárd OFM ferences szerzetes, gimnáziumi tanár, történétíró. „Medgyesen lépett a rendbe. Szerzetesként élete legnagyobb részét Kolozsváron és Csíksomlyón töltötte el, ahol gimnáziumi tanár volt s a rend bölcséleti iskolájában is tanított. Kedvenc tárgya a történelem volt. Nagy terjedelmű történelmi írásokat hagyott hátra. 1820-tól kezdve keze annyira reszketett, hogy még misézni sem tudott. Kevéssel azután meg is vakult. Szenvedéseit ritka türelemmel viselte.” – írta róla dr. Bitay Árpád. A Magyar Katolikus Lexikon szerint a csíksomlyói kegytemplom építésének fő mozgatója volt. 1826. május 17-én halt meg Csíksomlyón. Latin nyelvű feljegyzéseit, amelyek vidékünk története szempontjából különösen fontosak, még nem fordították le teljes egészében.

Losteiner János Leonárd OFM nyughelye a kegytemplom kriptájának régi részében
(Daczó Katalin felvétele)

EGYHÁZI VIZSGÁLAT A CSÍKSOMLYÓI CSODÁS GYÓGYULÁSOKRÓL

Kétszázharminc éve, 1784-ben Batthyány Ignác püspöksége alatt került sor a harmadik egyházi vizsgálatra a csíksomlyói Mária-szobor körüli csodás gyógyulásokkal és egyéb csodás eseményekkel kapcsolatosan. Az első egyházi vizsgálat 1746-ban, a második 1779-ben zajlott. A Batthyány Ignác által elrendelt és 1784-ben befejezett vizsgálat a csíksomlyói kegyszobrot „csodákkal jeleskedőnek” nyilvánította. A csíksomlyói Szűzmária közbenjárására bekövetkezett csodás gyógyulások ma is tartanak, erről tanúskodnak a kegytemplom oltárának közelében elhelyezett offerek, vagyis fogadalmi

Offerek és hálatablák a csíksomlyói kegytemplomban
(Daczó Katalin felvétele)

tárgyak, amelyeket eleinte aranyból, ezüstből, pléből, különféle fémekből, manapság márványból készíttetnek a hálás hívek.

SZÁZHATVANÖT ÉVE SZÜLETETT MOLNÁR JÓZSEF

Százhatvanöt éve, 1849-ben született Csíkszeredában Molnár József ügyvéd és országgyűlési képviselő, Molnár József tiszti főorvos és Kállai Lotti fia. Jogi tanulmányait Pesten végezte. Egyetemista éveit alatt belső munkatársa volt a Reform című lapnak. Az ügyvédi vizsga letétele után Budapesten nyitott irodát. 1879-ben feleségül vette Kocsisovszky Borcsa színésznőt. Két lányuk született. 1887-ben Csíkszereda országgyűlési képviselővé választotta függetlenségi párti programmal, s ekkor ügyvédi irodáját is szülővárosában nyitotta meg. Később még két mandátumot szerzett, előbb függetlenségi párti, élete végén pedig szabadelvű programmal. „Nagy tudásán és képzettségén kívül igazi politikai vénával is rendelkezett, mert komoly és mély tanulmányra valló felszólalásai úgy a képviselőházban, mint az előadói osztályokban tiszteletet és becsületet szereztek a nevének. Különösen pénzügyi kérdésekben tartott higgadt és okos

Molnár József és felesége (A felvétel Nagy Benedek tulajdona)

beszédeket és felszólalásokat.” – olvasható a Csíkszereda című lapban halála után megjelent nekrológiában. 1904. január 25-én hunyt el Csíkszeredában. Temetésén dr. Fejér Antal mondott gyászbeszédet. Családjá, röviddel a temetés után Budapestre költözött. .

SZÁZNEGYVEN ÉVE TÖRTÉNT A MEGYERENDEZÉS

Száznegyven éve, az 1874. évi megyerendezés következtében a székely törvényhatóságok vármegyéké alakultak át, „igy Csíkszék is, melyhez Gyergyó és Kászón fíu székek tartoztak, (. . .) Csíkvármegye nevet kapott és a főkirálybírák helyébe a kormány által kinevezett főispán lépett, a közigazgatás élére pedig az alispánok állítottak” – foglalta össze Vitos Mózes. – „A főispánok mint a kormány-politika eszközei és végrehajtói mindinkább kiterjesztett felügyeleti és ellenőrzési hatáskörrel ruháztattak fel

s állásuk szilárdsága attól függött és függ, hogy mennyiben feleltek meg működésükben a kormány intencióinak. A jelzett megyerendezés alkalmával tehát megszűntek a duló elnevezések is s azok úgy, mint az ország régi vármegyéiben a szolgabíró nevet kapták, a 8 járás 5-re redukáltatott és habár az ez alkalommal keresztül tett területi rendezés némely székelyszék határait lényegesen megváltoztatta, Csikmegye ekkor is megmaradt régi határai között, s csak a magyar-román határvonal újabb rendezése alkalmával ment lényegtelen változáson keresztül.”

A Csíki Ipartestület elöljárósága, középen Tamás József elnök (Az 50 éves Ipartestület 1884–1934. Csíkszereda, 1934)

SZÁZHARMINC ÉVE ALAKULT MEG A CSÍKI IPARTESTÜLET

Százharminc éve, 1884-ben alakult meg a csíki kisiparosokat tömörítő Csíki Ipartestület. Megalakulását az 1872-es első magyar ipartörvény segítette elő, amely a korlátlan iparszabadság elvéből indult ki, kimondta a fennálló céhek megszűnését és ipartestületek létrehozását javasolta. 1884-ben a XVII. törvénycikk a korábbi ipartörvényt módosította és megjelölte a képesítéshez kötött kézműiparokat vagy mesterségeket is. Az első fokú iparhatóságok székhelyein, így Csíkszeredában is megalakultak az ipartestületek. A Csíki Ipartestület az ács-, asztalos-, bádogos-, cipész-, fényképész-, fodrász-, lakatos-, mészáros-, nyomdász-, órás-, pék-, szabó-, szijgyártó, szűcs- és tímármestereket tömörítette. Első elnökének Tamás József lakatosmestert választották. Egyébként a város legkorábbi céhe, a csizmadiáké éppen háromszázhatvanöt éve, 1649-ben jött létre.

SZÁZTÍZ ÉVE ÉPÜLT A VIGADÓ

Száztiz éve, 1904-ben Szász Róbert építész-mérnök tervei alapján, a Csíki Magánjavak költségén épült a csíkszeredai Vigadó épülete. Megnyitására 1904. december 31-én került sor. Mindössze két hét-tel az átadás után kiderült, hogy nem felel meg az elvárásoknak, annak ellenére, hogy színpaddal és karzattal ellátott előadótermet, négy öltözőt, tizennégy vendégszobát, két éttermet, egy nagyteremből és két kártyaszobából álló kávéházat, egy nagyteremből, egy olvasóteremből és két kártyaszobából és egy előszobából álló kaszinót és szolgálati lakásokat is magába foglalt. A Vigadó nagytermében számtalan amatőr és hivatásos társulat mutatkozott be és itt működött az első csíkszeredai mozgóképszínház, majd a kommunizmus éveiben a Hargita filmszínház, amelyet az 1989-es

A Vigadó épülete. Képeslap

rendszerelváltás után zártak be. Az épületet 2010-ben az országos moziállalat átadta a csíkszeredai önkormányzatnak.

KILENCVEN ÉVE HOZTÁK LÉTRE A ROMÁN KULTÚRZÓNÁT

„A román kultúrznát Constantin Anghelescu közoktatási miniszter 40.771/1924-es számú rendelete és az állami oktatásról szóló 1924. évi törvény 159. szakasza teremtette meg” – olvasható György Béla A romániai Országos Magyar Párt története című munkájában. – „A román oktatás intenzívebbé tétele érdekében vegyes lakosságú országrészekben elrendelte egy olyan kultúrövezet felállítását, amelyben a tanítószemélyzet iskolai és iskolán kívüli tevékenysége intenzívebb legyen. Ez az övezet Erdélyben Máramaros, Szatmár, Szilágy, Bihar, Temes-Torontál, Háromszék, Udvarhely és Csík megyéket foglalta magába. Az itt tevékenykedő tanerők 50%-os fizetési többletet és 10 hektár területet kaptak iskolai és iskolán kívüli működésükért.” A törvény következtében a román tanítók ellepték a magyarlakta vidékeket, és egyes iskolákban egyenesen diktató-

Constantin Anghelescu (bookaholic.ro)

rikus módszereket vezettek be. Csíkszeredában ilyen volt többek között a Balota házaspár, amely a Petru Rareș névre átnevezett volt polgári leányiskolában használt drasztikus módszereket.

NEGYVEN ÉVE ÉPÜLT A KÖZPONTI ÁRUHÁZ

Negyven éve, 1974-ben készült el a csíkszeredai Központi Áruház, amely építései a megye legnagyobb üzletháza volt: összvásárlófelülete a hozzá tartozó udvarral együtt 4000 négyzetméter, eladófelülete 2500 négyzetméter volt. Huszonkét részlegén 1978-ban 120 kiszolgáló dolgozott. 1996-ban privatizálták a Comind Ciuc Rt. részeként, 2002-ben Kurkó János György vásárolta meg. Ekkor vette fel a Tulipán Áruház nevet. Több ízben felújították, korszerűsítették. 2010-ben – Gergely Attila építész tervei szerint – homlokzata jelentős átalakuláson esett át. Jelenleg különböző világmárkák helyi üzletei mellett több kisebb kereskedelmi egység bérel.

A Központi Áruház az 1970-es évek végén (Seiwarth László felvétele)

JANUÁRI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Százhusz éve, 1894 januárjában **hunyt el** báró **Bornemissza János** királyi táblai rendes ülnök. A kászoni származású gőrgényi birtokost az erdélyi országgyűlés idején, 1842-ben nevezték ki főkörmányszéki tanácsosnak.

Száztizennéve, 1899 januárjában **nyílt meg** Majláth Gusztáv Károly püspök jelenlétében a **csiksomlyói tanítóképző kézipari és kézügyes-ségi szakosztálya**. (Vitos Mózes adata)

Száznegyvenöt éve, 1869. január 1-jén **született** **Fejér Gerő dr.** székes-egyházi kanonok, az országos Közoktatási Tanács tagja, széleskörű irodalmi működést fejtett ki. Csikszerezében hunyt el.

Százharminc éve, 1884. január 1-jén **született** **Kovács István, K. dr.** ügyvéd, Kézdivásárhely alpolgármestere. Csiksomlyón tanult.

Negyven éve, 1974. január 1-jén **hunyt el** Youngstown-ban (Ohio, USA) **Takács Gábor Albert OFM** csiksomlyói házfőnök.

Százharminc éve, 1884. január 2-án **született** Csiktaplacán **Botár Gáspár** római katolikus esperes, plébános. Szociális és gazdasági írásai jelentek meg.

Negyven éve, 1974. január 4-én **hunyt el** Mezőberényben **Ferenc Gyárfás** csikszeredei újságíró, helyettes polgármester.

Százöt éve, 1909. január 5-én **jelent meg** az **Őrszem** című, politikai, társadalmi és közgazdasági **hetilap**, a vármegyei és '48-as párt hivatalos lapjának utolsó száma.

Száz éve, 1914. január 5-én **született** Csikszerezében **Ujfalusi László** harsonaművész, zenepedagógus, a Liszt Ferenc Akadémia tanára.

Kilencvenöt éve, 1919. január 10-én **született** Kaplonyban, és **húsz éve,** 1994. szeptember 25-én **hunyt el** Nagykárolyban **Fényi István** költő, műfordító. Csikszerezében tanult.

Harmincöt éve, 1979. január 10-én **hunyt el** Montrealban **Gözy Béla** gyógyszerész, egyetemi tanár. Csikszerezében született.

Huszonöt éve, 1989. január 11-én **hunyt el** **Ábrahám Ambrus** akadémikus, a MTA tagja, zoológus. Tusnádon született, Csikszerezében érettségizett.

Hatvan éve, 1954. január 14-én **hunyt el** Désen **Sándor Vítális József OFM** tartományfőnök. 1914 és 1917 között Csiksomlyón tevékenykedett.

Százöt éve, 1904. január 14-én **hunyt el** Budapesten **Simon Péter** főgimnáziumi tanár, szakíró. Csikszentkirályon született.

Tizenöt éve, 1999. január 15-én **hunyt el** Csikszerezében **Benkő Zilágyi Éva** képzőművész, textiles, rajztanár.

Száz éve, 1914. január 16-án **született** Csikszentdomokoson **Kurkó Alajos** pápai prélátus.

Száznyolcvan éve, 1834. január 17-én **született** Baróton **Balás Antal** római katolikus plébános, tanár, lapszerkesztő, író. Csikmindszenten, majd Csikszentsimonban és Csátoszezen is tevékenykedett.

Százöt éve, 1909. január 17-én **született** Kászónújfaluban **Vitos Lajos** kántortanító, művelődésszervező. Csiksomlyón tanult, Csiktaplacán hunyt el 1982. december 7-én.

Száz éve, 1914. január 18-án **született** Kászoniimpéren **Mihály Imre** plébános, alsíki főesperes. Csikszerezében hunyt el 2000. augusztus 2-án.

Ötven éve, 1964. január 18-a körül a **Maros-Magyar Autonóm Tartományba látogatott** **Nicolae Ceaușescu** és munkalátogatást tett a Tusnád községi és a csikszentimrei kollektív gazdaságokban is.

Negyven éve, 1974. január 19-én **hunyt el** Egerben **Orbán József** csikszentmiklósi születésű szobrászmester.

Százhatvanöt éve, 1849. január 22-én Bem parancsára **Gál Sándor** átvette a **csiki ezredparancsnokságot**. Ezután a Mikó-várból irányította az eseményeket, így Szereda volt a szabadságharc székelyföldi központja egy fél éven át (augusztus 1-ig). Ugyanebben az évben a várbán lőszerkészítő laboratóriumot létesítettek és a vár mellett ágyúöntő műhely építését kezdték el.

Százöt éve, 1909. január 22-én **született** Kolozsváron **Horosz Béla** újságíró, szerkesztő, sportszakíró. Csikszerezében is tevékenykedett, aktív szerepet töltött be a Hargita Művészete Szövetkezet megszervezésében.

Hatvanöt éve, 1949. január 23-án **jelent meg** a **25-ös számú rendelet**, amely a román Milícia létrehozásáról rendelkezett.

Hatvanöt éve, 1949. január 24-én **hunyt el** Székelyudvarhelyen **Török Ferenc** csikszeredei plébános, a karfalvi kerület országgyűlési képviselője.

Százöt éve, 1904. január 25-én **hunyt el** Csikszerezében **Molnár József** ügyvéd, újságíró, országgyűlési képviselő.

Kétszáznegyvenöt éve, 1769. január 26-án **született** Tusnádon **Kovács Miklós** (Kováts) római katolikus püspök.

Százharminc éve, 1884. január 26-án **született** Miskolcon **Sassy Csaba** költő, újságíró. 1916-ban a miskolci 10-es honvédekkel az Új völgében harcolt. Több csiki kötődésű verse jelent meg.

Nyolcvanöt éve, 1929. január 27-én **hunyt el** **Miklós István** prélátus kanonok, egyházkerületi főtanfelügyelő. Csikszentgyörgyön született.

Hetven éve, 1944. január 28-án **hunyt el** **Székely Károly** pedagógus.

Hatvanöt éve, 1949. január 30-án **hunyt el** Kozmáson **Bálint Vilmos** plébános, népművelő, A dúsgazdag című előadás szerzője és csiksomlyói előadásának rendezője.

NEGYVEN ÉVE HUNYT EL TAKÁCS GÁBOR ALBERT OFM

Negyven éve, 1974. január 1-jén hunyt el Youngstown-ban (Ohio, USA) Takács Gábor Albert OFM csíksomlyói házfőnök. Budapesten született 1896-ban, 1917-ben tett ünnepélyes fogadalmat, 1919-ben szentelték pappá Kolozsváron. Csíksomlyón, Székelyudvarhelyen, később Esztelneken szolgált. 1943-tól Désen volt házfőnök. Ő volt az ausztriai Aunfallban a menekültek lelkesze. 1948-ban vándorolt ki az Amerikai Egyesült Államokba, ahol az erdélyi ferences rendtartomány amerikai részének komisszáriusa lett. Kiváló zenetanár volt. Csíksomlyói működése idején tevékeny részt vállalt Domokos Pál Péterrel együtt az első

A csíksomlyói orgonaavatás résztvevői 1931-ben – legelöl P. Takács Gábor

Ezer Székely Leányok Napjának megszervezésében. (A Magyar Katolikus Lexikon nyomán)

SZÁZ ÉVE SZÜLETETT KURKÓ ALAJOS

Száz éve, 1914. január 16-án született Csíkszentdomokoson Kurkó Alajos pápai prelátus, szentszéki ügyvéd, Kurkó Gyárfás politikai öccse. Kurkó Alajos előbb Csíkszeredában, Rancz úriszabónál inaszkodott, majd kérte felvételét a csíksomlyói ferencesekhez, ahonnan a kolozsvári központba küldték. 1944 őszén egészségügyi szolgálatosként a kolozsvári helyőrségi kórház menekítésekor Németországba került, majd Rómában egy szerzetes rendházban szabóként élt. Mivel tanulmányainak folytatását nem tették lehetővé, 1957-ben elhagyta a rendet. Innsbruckban érettségizett, majd beiratkozott a bécsi Pázmány Péter Teológiai Főiskolára. 1964. június 28-án szentelték pappá. 1972-ben egyházbiztosként doktorált. Ezután Genovába helyezték ügyvédnek, az érsekség mellett működő egyházi törvényszékhez. 1966 után rendszeresen hazalátogatott. Ő volt

Kurkó Alajos (A felvétel Mihály Csaba tulajdona.)

titokban a Szentszék és a gyulafehérvári egyházmegye összekötő szócsove. 1997-ben hunyt el Genovában. (Mihály Csaba nyomán)

HATVANÖT ÉVE HUNYT EL TÖRÖK FERENC

Hatvanöt éve, 1949. január 24-én hunyt el Székelyudvarhelyen Török Ferenc csíkszeredai plébános, a karcfalvi kerület országgyűlési képviselője. Lovétén született 1870-ben, középiskolái tanulmányait Székelyudvarhelyen és Gyulafehérváron, a teológiát Gyulafehérváron végezte. 1895-ben szentelték pappá, 1899-től csíkszeredai plébános. „Csikmegye közéletében kiváló módon vett részt – jellemzi a Szövetkezett Balpárt arcképcsarnoka című kötet –, hívei között nagy népszerűségnek örvend és tevékeny része van a megyebeli függetlenségi és 48-as párt szervezésében és mozgalmaiban.” E programjával választották meg 1905-ben országgyűlési képviselőnek a csíkkarcfalvi kerületben. 1914 után többek között Szentegyhászfaluban, majd Gyergyócsomafalván plébános. 1933

Török Ferenc (Szövetkezett Balpárt arcképcsarnoka)

decemberében a román hatóságok öt év fogházra ítélték, egy évvel később felmentették. Írásait a Magyar Szemle, a Közművelődés, az Erdélyi Oltáregyesületi Lap, a Csíkvármegye közölte.

FEBRUÁRI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Kétszáznegyven éve, 1774. február 1-jén **hunyt el** Székelyudvarhelyen (más adatok szerint Nagyszebenben) **Lestyán Mózes** egyházi író, hitszónok, iskolaigazgató, a székelyudvarhelyi rendház főnöke. Csíkszentkirályon született.

Száz éve, 1914. február 1-jén **született** Szárhegyen **Keresztes Sándor Albin OFM** házfőnök, plébános. A gimnáziumot Csíksomlyón végezte.

Száz éve, 1914. február 2-án **született** Istensegitsén, Bukovinában **Sántha Alajos** tanár, helytörténész, író, a csíksomlyói tanítóképző tanára.

Százhatvan éve, 1854. február 3-án **született** Marosvásárhelyen csíkszentmihályi **Sándor Kálmán** birtokos, táblabíró, lapszerkesztő, a Csík megyei Székelyföld című lap elindítója.

Kétszázötven éve, 1764. február 3-án **hunyt el** Désen **Botár János Joakim OFM** tartományfőnök. Csiklaplocán született.

Száz éve, 1914. február 4-e körül **hunyt el** Ribitzey **Ferenc** csíkszeredai törvényszéki elnök.

Százharminc éve, 1884. február 4-én **született** Ditróban **Kemenes Antal** csíkszeredai főgimnáziumi tanár, történétíró, lapszerkesztő.

Százötvenöt éve, 1859. április 4-én **született** Kiskunfélegyházán **Kovács János Gergely OFM** szerzetes. Csíksomlyón hunyt el 1898-ban.

Hetven éve, 1944 februárjában **hunyt el** Csíkszeredában **Cseh István** mészáros. Alsócernátonban született százharminc éve, 1884-ben.

Ötven éve, 1964. február 6-án **jött létre** a csíkszeredai **Tartományi Kitermelő és Helyi Erőforrásokat Értékesítő Vállalat (IREVE)** a Tartományi Bányaiipari és Kitermelő, valamint a November 7 rajoni helyi ipari vállalat egyesítése révén.

Százötz éve, 1904. február 7-én **született** Szatmárnémetiben **Kövessy Gábor** vízmérnök, az 1940-es évek elején a csíkszeredai kultúrmérnöki hivatal vezetője.

Százötvenöt éve, 1859. február 8-án **született** Gyergyócsomafalván **Köllő Ignác** alispán, miniszteri tanácsos, folklorkutató. Csíksomlyón is tanult.

Harminc éve, 1984. február 9-én **hunyt el** Aradon **Betegh Bébi** (leánynevén **Nyári Mária**) színésznő, operettszobrettné. Tusnádon született.

Hatvan éve, 1954. február 9-én **hunyt el** Keszthelyen **Magyary Gerő Zoltán** sebész, kórházigazgató főorvos. Nevéhez fűződik a modern sebészet megteremtése Keszthelyen. Csikjenőfalván született.

Százharminc éve, 1884. február 11-én **született** Bethlenfalván **Kovács Athanáz Dénes OFM** csíksomlyói házfőnök.

Kétszáznyolcvanöt éve, 1729. február 11-én **hunyt el** László Pál (kis-kászoni) prépost-kanonok.

Hetvenöt éve, 1939. február 12-én a kolozsvári Szent Mihály-templomban **szentelték püspökké Márton Áront**.

Nyolcvan éve, 1934. február 15-én **hunyt el** Győrben **Kölönte Béla** helytörténész, író. Csíkrákoson született.

Száz éve, 1914. február 16-án **született** Sepsibükszádon **Ábrahám Árpád** római katolikus plébános, a Szoboszlai-féle összeküvés egyik résztvevője, a kivégzettek egyike. Csíkszeredában tanult.

Nyolcvanöt éve, 1929 februárjának közepén **–39 fokot mértek Csíkszeredában** – írta a Csíki Lapok 1929. február 17-i száma.

Kilencvenöt éve, 1919. február 16-án **amerikai bizottság járt Csíkszeredában** Mr. Charles Moorfield Storey egyetemi tanár vezetésével, aki a párizsi békebizottság megbízottjaként járta végig a Romániába szakadt erdélyi magyarlakta városokat.

Százharmincöt éve, 1879. február 17-én **született** Miklósváron **Gáll Imre** szerkesztő, szakíró, a Székelyföldi Művelődési Szövetség megalapítója, a gödöllői Művelődési Kutatóállomás vezetője. Csíksomlyón is tanult.

Száz éve, 1914. február 18-án **adott hírt a Csíki Lapok Bocskor Ádám** Fogaras vármegyei árvászeki elnök **elhunytáról**.

Százkilencven éve, 1824. február 18-án **született** Kozmáson **Bálint Gyula István** műfordító, tábori lelkész. A csíksomlyói gimnáziumban tanult.

Száznegyven éve, 1874. február 19-én **hunyt el** Csíkszögödben **Mikó Antal** országgyűlési képviselő, Csíkszék főispánja.

Hetven éve, 1944. február 19-én **született** Gyergyószentmiklóson **Szentes B. Lajos** pszichopedagógus, fotográfus.

Százharmincöt éve, 1879. február 24-én **született** Csíkszeredában **Bíró József** fényképész.

Háromszázötvenöt éve, 1699. február 24-én **született** Csíkszékben **Boross József** bölcsélet és hittudor, Jézus-társasági tanár.

Százötvenöt éve, 1859. február 24-én **hunyt el** Budapesten **Benyedik József** nevelő, természettudományi író, szépíró. Tusnádon született.

Nyolcvanöt éve, 1929. február 28-án **született** Csíkszeredában **Gál Elemér** újságíró, pedagógiai író.

Háromszázhusz éve, 1694. február 13–15. között **volt az utolsó csíki tatárbetörés**.

Nyolcvan éve, 1934 februárjában **két fontos színházi előadást mutattak be Csíkszeredában** különböző helyi társulatok: a János vitézt és a Prométeusz.

SZÁZ ÉVE SZÜLETETT SÁNTHA ALAJOS

Száz éve, 1912. február 2-án született az akkor Ausztriához tartozó bukovinai Istensegíts faluban Sántha Alajos tanár, helytörténész, író. Apja Sántha Jordán csíkszentimrei származású, édesanyja, Antalfi Mária szépvízi származású székely. A kézdívásárhelyi gimnáziumban, majd a gyulafehérvári hittudományi főiskolán, később a kolozsvári Ferdinánd egyetem bölcsészeti-filológia karán tanult. 1940 őszén nevezték ki a csíksomlyói tanítóképző tanárának, és a bentlakásos kollégiumot is ő vezette. 1948-tól Aradon volt általános iskolai tanár. 1988-ban telepedett át Magyarországra, de azután is részt vett osztályfőnként az utolsó csíksomlyói tanítóképzősök érettségi találkozásán – legutoljára 2007-ben. 99 évesen, 2013 áprilisában hunyt el. Az 1930-as évektől jelentek meg cikkei

Sántha Alajos a csíksomlyói tanítóképző 1948-as végzettségének tablóján

különböző folyóiratokban, köztük a Székelyudvarhelyen kiadott Székelységben. 1942-ben jelent meg alapos kutatómunka eredményeként tanulmánykötete a bukovinai székelyek múltjáról.

SZÁZÖTVENÖT ÉVE SZÜLETETT KÖLLŐ IGNÁC

Százötvenöt éve, 1859. február 8-án született Gyergyócsomafalván Köllő Ignác alispán, miniszteri tanácsos, folklórkutató, Köllő Miklós szobrász unokatestvére. Középiskolai tanulmányait Marosvásárhelyen, Csíksomlyón és Kolozsváron végezte, majd a kolozsvári egyetemen jogi tanfolyamot végzett, 1888-ban bírói vizsgát tett. Egy ideig Csíkszentmártonban aljegyző, 1891-től a gyergyói járás-bíróságnál albíró. Csik vármegye törvényhatósági bizottságának tagjaként részt vett az 1896. június 8-án tartott hódoló díszfelvonulásban. 1897-től a marosvásárhelyi királyi törvényszéknél bíróról léptették elő. Később Maros-Torda vármegye alispánja lett. 1919 után Magyarországon, Marcaliban élt, egy ideig miniszteri tanácsos volt. Társadalmi, politikai és jogi tárgyú cikkeket közölt álne-

Köllő Ignác (A felvételt Köllő Ignác utódainak tulajdona, Nagy Gyöngyvér gyűjtése.)

vek alatt különböző lapokban. 1942. március 11-én Veszprémben hunyt el, Marcaliban a családi kriptában nyugszik.

SZÁZHARMINCÖT ÉVE SZÜLETETT BÍRÓ JÓZSEF

Százharmincöt éve, 1879. február 24-én született Csíkszeredában Bíró József fényképész, az Ipartestület elnöke. 11 éves gyerekként édesanyjával, aki az érseki udvar házvezetője lett – Bukarestbe került. A fővárosban bátyja, Oppelt Vilmos, a W. Oppelt stúdió tulajdonosának műhelyében sajátította el a fényképezés csínját-bínját, és járta vándorfényképezésként az országot. 1904-ben, százöt évét nyitotta meg csíkszeredai fényképezési műtermét. Elsősorban műteremi felvételeket készített, de nem csak, hiszen a Csiki Lapok 1913-ban például a Békási szurdokban készített felvételeiről számolt be. Hosszú ideig a Csíkszereda és vidéke Ipartestületének elnöke volt. Román nyelvtudásának és közeleti tevékenységének köszönhetően 1923. december 31-én Csíkszereda város alpolgármestere lett, 1926 januárjától

Bíró József elnök (Az 50 éves Ipartestület 1884–1934. Csíkszereda, 1934)

ugyanaz év márciusig delegált polgármesterként tevékenykedett. Csíkszeredában hunyt el hatvan éve, 1954. augusztus 8-án.

MÁRCIUSI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Hetvenöt éve, 1939 márciusában **hunyt el Bálint Lázár** csángó képzőművész – adta hírül a Csíki Lapok.

Százhatvan éve, 1854. március 2-án **született** Parajdon **Hankó Vilmos** kémikus, Székelyföld borvizeinek jeles kutatója.

Kétszázhetvenöt éve, 1739. március 3-án **született** Csíksomlyón **Mártonffy Mór Antal** minorita plébános, a Moldvába kibujdosott székelyek papja, az általa gondozott csoport az ő vezetésével alapította 1776 őszén a bukovinai Istenségszék falut.

Hetven éve, 1944. március 3-án **született** Brassóban **Vokkori László**, dr. földrajzi szakíró, a Sapientia – EMTE csíkszeredai karainak előadótanára.

Százhetven éve, 1844. március 4-én **született** Szentkatolnában **Szentkatolnai Bálint Gábor** nyelvész, orientalista. Rövid ideig Csíksomlyón is tanult.

Nyolcvanöt éve, 1929. március 4-én **született** **Daday Zsolt** bányamérnök, a Volt Politikai Foglyok Szövetségének elnöke. Csíkszeredában élt.

Háromszáznolcvanöt éve, 1629. (más adatok szerint 1630.) március 8-án **született** Jegenyén **Kájoni János** Ferenc-rendi szerzetes, zeneszerző, a csíksomlyói nyomda alapítója.

Nyolcvanöt éve, 1929 márciusában **tartottak először szépségversenyt Csíkszeredában** – számolt be 1929. március 10-én a Csíki Lapok.

Nyolcvanöt éve, 1929 márciusában **árverezték el a zsongóli Mikó-kúriát** – számolt be március 10-én a Csíki Lapok.

Százhusz évé, 1894. március 11-én **hunyt el András József** gimnáziumi igazgató-tanár, plébános, főesperes. Kászonjakabfalván született.

Százhuszonöt éve, 1889. március 12-én **született** **Galetta Ferenc** színész, szövegkönyvíró. Színi pályáját 1910-ben Fehér Károly társulatánál kezdte Csíkszeredában. Több operett szerzője.

Százöt éve, 1909. március 13-án **született** Kilyénfalván **Jakab Antal** megyéspüspök.

Száz éve, 1914. március 14-én **nyílt meg** Csíkszeredában az **első tüdőbeteg gondozó** dr. Rétfalvi Gyula érdemévé.

Száz éve, 1914. március 16-án **hunyt el** Pozsonyban **Köváry László**, Csík vármegye királyi erdőtanácsosa.

Száz éve, 1914 márciusában **zajlott a földmívelésiskola kiteleptése** a városközpontból az új székhelyére.

Százöt éve, 1909. február 17- **hunyt el** Gyulafehérváron **Ujfalusi (Tódor) József** teológiai doktor, apátkanonok, a karcfalvi kerület országgyűlési képviselője. Csíksomlyón is tanult.

Nyolcvanöt éve, 1929. február 17-én **Orbán Balázs** születésének centenáriumára csíki székely **néprajzi kiállítást szervezett Domokos Pál Péter**.

Negyven éve, 1974. március 21-én **hunyt el** Budapesten **Rácz Gyula** politikus, országgyűlési képviselő, a gyimesvölgyi parasztról felkelésének egyik előkészítője.

Harminc éve, 1984. március 22-én **hunyt el** Marosvásárhelyen **Boros István Valér OFM** laikus testvér, karnagy, orgonista. A csíksomlyói rendházban előbb szakács és orgonista, majd 1945–51 között ének- és zenetanár, kántor-karnagy.

Százhetven éve, 1844. március 24-én **született** Borosjenőn **Rózsaaági (Rózsa) Antalné** csiktaplocai Bálintffy Etelka írónő.

Százöt éve, 1909. március 24-én **hunyt el** Csíksomlyón **Bándi Vazul** történész, a csíksomlyói főgimnázium tanára, igazgatója.

Százharminc éve, 1884. március 25-én **született** Zetelakán **Sándor Vitális P.** Ferenc-rendi tartományfőnök, csíksomlyói zárdafőnök.

Kilencvenöt éve, 1919. március 25-én **született** Budapesten **Hun Nándor** orvosi szakíró. Jelentős szerepet vállalt a csík-szentmártoni kórház megszervezésében.

Nyolcvan éve, 1934. március 25-én **alakult meg az EKE Csík-széki osztálya**.

Negyvenöt éve, 1969. március 25-én **hunyt el Kopacz Tamás**, Csíkszereda volt polgármestere.

Huszonöt éve, 1989. március 30-án **hunyt el** **Gurzó György Anaklét OFM** teológiai tanár, templomigazgató, volt politikai fogoly. Csíksomlyón is tanult és működött.

SZÁZHATVAN ÉVE SZÜLETETT HANKÓ VILMOS

Százhatvan éve, 1854. március 2-án született Parajdon Hankó Vilmos kémikus, a MTA levelező tagja, Székelyföld borvizeinek, borvízfürdőinek jeles kutatója, Székelyföld népszerűsítésének elkötelezettje. Hankó Vilmos a kolozsvári egyetemen tanult, vegytanból és természettanból szerzett tanári képesítést, majd doktori vizsgát tett. 1877-től a dévai állami főreáliskola tanára, 1885-től a budapesti II. kerületi főreáliskola tanára, 1907-től igazgatója. Tanári munkája mellett fejtette ki tudományos és tudomány-népszerűsítő munkásságát, ugyanakkor Székelyföld természeti adottságait, gazdagságát, ásványvizeit népszerűsítette minden lehetséges helyen. Székelyföldről írt turistakalauzát (ahogyan Jancsó Benedek nevezte „az irodal-

Csíkszereda. Illusztráció Hankó Vilmos Székelyföld című kötetéből

munkban legvonzóbb és legszebb turista kalauzát”) 1990 után is többször kiadták és gyakorta idézik. 1923-ban hunyt el Budapesten.

NYOLCVANÖT ÉVE TARTOTTÁK AZ ELSŐ SZÉPSÉGVERSENYT

Nyolcvanöt éve, 1929 márciusában szerveztek először szépségversenyt Romániában. A Realitatea Ilustrata című bukaresti lap által kezdeményezett verseny első lépéseként minden megyében előselejtezőket tartottak a belügyminisztérium patronátusa alatt. „A bíráló bizottság Csíkszereda legszebb leányának Weigel Ila csíkszeredai urileányt választotta meg, aki Csíkszeredát képviselni fogja a bukaresti versenyen. A szépségverseny második díját Popper Matyó, a harmadikat Klarmann Regina, a negyediket Ambrus Kató úrleányok nyerték.” – számolt be 1929. március 10-én a Csíki Lapok. A Miss Románia címet a 17 éves bukaresti Magda Demetrescu nyerte el, ő képviselte Romániát a Galveston-i (Texas) világszépe választáson. Miss Csíkszereda a kolozsvári dr. Nagy Sándorhoz ment feleségül és szépségét később a filmvászonon is megcsillogtatta:

Weigel Ila, az első Miss Csíkszereda 1929 körül (A felvétel unokája, Konczwald Zsuzsa tulajdona.)

1942-ben a Katyi és a Halálos csók című filmekben kapott mellékszerepeket, ez utóbbiban Karády Katalin szobalányaként.

SZÁZÖT ÉVE HUNYT EL BÁNDI VAZUL

Százöt éve, 1909. március 24-én hunyt el Bándi Vazul történész, a csíksomlyói főgimnázium tanára, igazgatója, főszerkesztő, székelyi tanácsos. 1847. június 14-én Csíkszentléleken született. Matematikából és fizikából szerzett tanári oklevelet a kolozsvári egyetemen. Előbb Székelyudvarhelyen, majd Kolozsváron tanított, 1891–1900 között a csíksomlyói főgimnázium és bentlakás igazgatója volt. Ebben az időszakban ő szerkesztette a gimnáziumi értesítőket, ugyanakkor számos szépirodalmi, bölcsészeti, helytörténeti és közéleti cikket írt. Legjelentősebb munkája A csíksomlyói római katolikus főgimnázium története. 1900-tól 1907-ig a Brassói Római Katolikus Főgimnázium igazgatója volt.

Bándi Vazul. (A Csíksomlyói Szent Péter-plébánia Domus Historiáján)

Élete utolsó két évét Tordán, unokaöccsénél, dr. Balázs András főszerkesztésénél töltötte, a korabeli sajtó szerint Tordán hunyt el, és ott is helyezték örök nyugalomra.

ÁPRILISI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Hetvenöt éve, 1939 áprilisában **jelent meg a Csíksomlyói Virágok** negyedéves lap utolsó száma.

Nyolcvanöt éve, 1929 áprilisának elején **tartotta alakuló ülését a Csíkmegyei Gazdasági Egyesület.**

Harmincöt éve, 1979. április 1-jén **hunyt el** Csíkszeredában **Seiwarth László** fényképész.

Százöt év, 1904. április 2-án **született** Csíkszeredában csíkszentmártoni **Becze Annie** fényképész, iparművész.

Száznegyvenöt éve, 1859. április 4-én **született** Kiskunfélegyházán **Kovács János Gergely OFM.** Csíksomlyón hunyt el 1898-ban.

Kétszáznegyvenöt éve, 1759. április 5-én **született** **Apor József** altorjai báró, kanonok, Csíkrákos plébánosa.

Negyven éve, 1974. április 11-én **hunyt el** Budapesten **Kahána Mózes** író, költő, szerkesztő, műfordító.

Ötvenöt éve, 1959. április 13-án **ezen a napon kezdődtek a le-tartóztatások Puskás Attila csíkszeredai tanár és társai,** összesen 11 személy **ügyében.** Rendszerellenes magatartás vádjával valamennyien súlyos börtönbüntetést szenvedtek.

Nyolcvanöt éve, 1929. április 13-án **született** Temesváron **Kapusy Antal** orvosi és lélektani szakíró, műfordító, szerkesztő. Egy ideig Gyimesfelsőlokon élt.

Hetven éve, 1944. április 14-én **hadművelleti területnek nyilvánították Csík vármegye területét.**

Negyvenöt éve, 1969. április 14-én **hunyt el** Budapesten **Horváth Ilonka** magyar–történelem szakos tanár, gazdaasszony, szakácskönyvíró. Csíksomlyón és Csíkszeredában is tanított gazdasági és háztartási ismereteket.

Harmincöt éve, 1979. április 15-én **hunyt el** **Kiss Béla P. Márton** római katolikus egyházi író, költő. Csíksomlyón tanult.

Százharminc éve, 1884. április 17-én **született** Csíkmenaságon **Adorján Imre** földbirtokos, a Csíkmegyei Gazdasági Egyesület

főtitkára, a Csíki Gazda szerkesztője, országgyűlési képviselő. Hosszú időn keresztül Csíksomlyón élt.

Százharminc éve, 1884. április 18-án (más adatok szerint május 18-án) **született** Csíkszentkirályon **Kristó Péter Xavér OFM,** kőrösbányai plébános és zárdafőnök, magyar iskolaalapító. A csíksomlyói tanítóképzőben tanult.

Százkilencvenöt éve, 1819. április 19-én **született** Szépvízen **Deák György** honvéd őrnagy, várnagy.

Nyolcvan éve, 1934. április 19-én **hunyt el** **Karácsony József,** a csíksomlyói tanítóképző igazgatója.

Száz éve, 1914 áprilisában **hunyt el** báró **Szentkereszthy Pál** – adta hírül a Csíki Lapok 1914. április 22-én.

Száztizentöt éve, 1899. április 23-án **született** Csíkszeredában **Fejér Béla** orvos.

Nyolcvan éve, 1934. április 24-én **született** Dézsén **Angyalossy György** képzőművész, muzeológus. Hosszú évekig Csíkszeredában tevékenykedett és itt is hunyt el.

Százöt év, 1904. április 24-én a **vasutasok sztrájkjáról tudósít a Csíki Lapok.**

Kétszázhetven éve, 1744. április 25-én **született** Csíktaplocán **Miklósi Ambrus OFM** Conv tanár, házfőnök.

Nyolcvanöt éve, 1929. április 26-án **hunyt el** Budapesten **dr. Kovács Gábor** volt helyettes polgármester.

Százhetven éve, 1844. április 27-én **született** Csíkszeredában **Losdorfer Ferenc** címzetes csendőrszázados, szakaszparancsnok.

Hatvanöt éve, 1949. április 28-án **született** **Demény István Pál** irodalomtörténész, etnográfus. Csíkszeredában is tevékenykedett. 2000-ben hunyt el.

Hetvenöt éve, 1939. április 28-áról 29-ére virradólag **világrekordnak számító medvét ejtett el** **Windischgrätz Ferenc József herceg** a csíkjenőfalvi határban.

HETVEN ÉVE HADMŰVELETI TERÜLETNEK NYILVÁNÍTOTTÁK CSÍK VÁRMEGYE TERÜLETÉT

Hetven éve, 1944. április 14-én hadműveleti területnek nyilvánították Csík vármegye területét. A Csíki Lapok ugyanez év április 22-én a Budapesti Közlöny nyomán adott hírt a minisztériumi rendeletről. A minisztériumi rendelet Ung, Bereg, Ugocsa és Máramaros vármegye, valamint Ungvár város területét, Beszterce Naszód, Szolnok-Doboka, Kolozs, Maros-Torda, Csík, Háromszék és Udvarhely vármegye, valamint Kolozsvár és Marosvásárhely törvényhatósági jogú városok területét nyilvánította hadműveleti területté. A minisztérium az erdélyi hadműveleti terület kormánybiztosi teendőinek ellátásával Ricsói Uhlarik Béla miniszteri osztályfőnököt bízta meg. Néhány nappal később Vitéz

Dr. Kovács Károly még főispánként, Szász Ferenc vezérkari ezredes, özv. Nagy Béniné és Ábrahám Józsefné társaságában (Nagy Borbála hagyatékából)

Gaáli Ernőt nevezték ki Csík vármegye főispánjának a lemondott dr. Kovács Károly helyett.

ROMÁN KÖZIGAZGATÁS CSÍK VÁRMEGYÉBEN

Kilencvenöt éve, 1919. április végén Csík vármegyében is bevezették a román közigazgatást. A román prefektusok kinevezése a többi erdélyi megyében már korábban megtörtént, „egyedül Csíkvármegye volt az, ahol a közigazgatás és bíraskodás magyar maradt és az összes hivatalok zavartalanul működtek”. 1919. április 22-én hivatalába kérték dr. Györgypál Domokos kormánybiztost, akit a nagyszabeni román kormányzótanács által prefektussá kinevezett Neamtiu Valer alezredes felszólított, hogy adja át a főispáni hivatalát, „amit a kormánybiztos, nem ismervé el a kinevezés törvényességét, kereken megtagadott. Neamtiu prefekt erre fegyveres erőszak alkalmazására hivatkozott, mire a kormánybiztos elhagyta hivatalát.” (Csíki Lapok, 1919. április 27.) A vármegyei tisztviselők, alispán, főjegyző, főszolgá-

Dr. Györgypál Domokos főispán
(A Csíkszeredai Takarékpénztár Részvénytársaság Emlékkönyve)

bírók egyenként úgy nyilatkoztak, hogy esküt tenni nem hajlandók, szolgálatot nem teljesítenek, és a megfelelő formáságok megtétele után, néhány napon belül valamennyien elhagyták hivatalukat.

VILÁGREKORDER MEDVE ELEJTÉSE

Hetvenöt éve, 1939. április 28-áról 29-ére virradólag világrekordnak számító medvét ejtett el Windischgrätz Ferenc József herceg a csikjenőfalvi határban fekvő Fábán nevű erdőrészből. A medve korábban három évig tartotta rettegésben a környéket és megbénította a havasi legeltetést. Ferenc József Windischgrätz herceg „egy jól irányzott mesteri lövéssel pontot tett a havasok rémének garázdálkodására. A siker oroszlánrésze Kovács Gyula fővadászmestert illeti” – számolt be az eseményről a Csíki Lapok 1939. május 7-én. „A herceg öröme leírhatatlan, mert az elejtett medve világvizonylatban is számottevő. (...) A hossza, lemérés után 241 cm, s a sulya, dacára annak, hogy tavasz van, 270 kg.” A medve bőre a keszthelyi Helikon Kastélymúzeumban található.

Windischgrätz Ferenc József trófeagyűjteménye
a keszthelyi Helikon Kastélymúzeumban (<http://hellkonkastely.hu/>)

A múzeumi leírás szerint „a hargitai barnamedvebőr világrekord volt 1939-ben”.

MÁJUSI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Százharminc éve, 1884 májusában **jött létre a csíkszeredai magyar királyi erdőhivatal.**

Százhusz éve, 1894 májusában **kezdte meg működését a csíkmegyei iparosok** 1893-ban megalakított **betegsegélyző pénztára.**

Száz éve, 1914 májusában **Csíkszeredában járt Pintér Imre rendező,** a korszak ünnepealt alakja. (Csíki Lapok, 1914. május 13.)

Hatvanöt éve, 1949. május–júniusában **zajlott Márton Áron püspök bérmakörútja.** Néhány nappal később a püspököt le tartóztatták.

Negyvenöt éve, 1969 májusában **hunyt el Szombathelyen Nyírő Ida Szalézia ANK szerzetesnő,** okleveles ápolónő. Csík-szentgyörgyön született.

Hatvanöt éve, 1949. május 1-jén **hunyt el Dobos Ferenc** történész, közíró. Csíksomlyón is tanított.

Száz éve, 1914. május 1-jén **született Szépvízen Minier Albert** újságíró. A csíkszeredai főgimnáziumban érettségizett 1931-ben.

Hetven éve, 1944. május 4-én **történt a csíkszeredai zsidóság deportálása.**

Huszonöt éve, 1989. május 4-én **hunyt el Régenben Hirsch Hugoné Filep Judit** művelődésszervező, az Ezer Székely Leány Napjának egyik életre hívója. Fontos karitatív tevékenységet is kifejtett.

Százöt éve, 1909-ben **hunyt el Miklóssy József** 1848-as forradalmár, százados, királyi törvényszéki bíró. Kozmáson és Csíkszeredában is tevékenykedett. Nekrológja a Csíki Lapok 1909. május 5-i számában jelent meg.

Nyolcvanöt éve, 1929-ben **kezdte meg működését a csíkszeredai sportegyesület.** (Csíki Lapok, 1929. május 5.)

Százöt éve, 1909. május 6-án **született Csíkszentmártonban Ambrus Szaniszló** plébános, gimnáziumi igazgató, a németországi magyar gimnázium vezetője.

Százttíz éve, 1904. május 7-én **született Csíkszentmártonban Némethy Lajos** szobrász.

Húsz éve, 1994. május 7-én **hunyt el Budapesten Domokos Eszter (Deutsch Veronika)** újságíró, író. Csíksomlyón született 1941-ben.

Száznyolcvanöt éve, 1829. május 7-én **született Csíktaplocán Lázár Dénes** főispán, országgyűlési képviselő.

Harminc éve, 1984. május 12-én **hunyt el Kézdiszentléleken Pál Domokos** plébános, volt politikai fogoly. Csíkmenaságon született.

Százhatvanöt éve, 1849. május 16-án **született Csíksomlyón Nagy Imre** gazdasági, néprajzi, nyelvészeti szakíró, szerkesztő, emlékiró.

Kétszázharminc éve, 1784. május 18-án **hunyt el Domokos (Damokos) Kázmér Ferenc OFM,** tartományfőnök. Csomortánban született.

Száz éve, 1914. május 20-án **a Csíkszeredai Ismeretterjesztő Társaság alakuló közgyűléséről számolt be a Csíki Lapok.** Előnknek Kassai Lajost választották.

Száz éve, 1914. május 20-án **új, a tisztviselőtelephez és a kórházhoz vezető utca megnyitására írt a Csíki Lapok.**

Százharminc éve, 1884. május 22-én **született Kecskeméten Willer József** köztisztviselő, politikus, lapszerkesztő, muzsikus. Az 1926-os és 27-es romániai választásokon Csík vármegyében parlamenti képviselővé választották.

Harmincöt éve, 1979. május 25-én **hunyt el Esztelneken Benedek Simon, P. Fidél** történész, tartományfőnök, volt politikai fogoly. Tanult és működött Csíksomlyón.

Százhatvanöt éve, 1849. május 27. és július 16. között **Bíró Sándor Csíkszeredában szerkesztette** a magyar forradalom és szabadságharc lapját, **a Hadi Lapot.**

Százttíz éve, 1904. május 30-án **hunyt el Csíkszeredában Dózsa Kálmán** törvényszéki bíró.

SZÁZHARMINC ÉVE ALAKULT A CSÍKSZEREDAI MAGYAR KIRÁLYI ERDŐHIVATAL

Vitos Mózes adatai szerint százharminc éve, 1884 májusában jött létre a csíkszeredai magyar királyi erdőhivatal Kővári László főerdész vezetésével, és azóta beszélhetünk modern erdőgazdálkodásról Csíkban. A csíkszeredai magyar királyi erdőhivatal első tagjai „Kővári László magyar királyi főerdész, Imre Dénes erdész, Ercsényi Béla erdészjelölt, Jakab József és Székely József erdőgyakornokok voltak és pedig Kővári helyettes erdőmesteri, Imre Dénes h. főerdési és Ercsényi Béla h. erdési minőségben” – jegyezte fel Vitos Mózes, hozzátéve, hogy amikor „1884-ben az erdőhivatal megkezdette működését a megye alsó felében, igen kevés kivétellel csak a Románia felé hajló határszéli erdőkben voltak még kisebb nagyobb összefüggésű értékes erdő átlagok”.

Kővári László m. kir. erdőtanácsos
(Magyarország és a Külföld)

HATVANÖT ÉVE HUNYT EL DOBOS FERENC

Hatvanöt éve, 1949. május 1-jén hunyt el Székelyudvarhelyen Dobos Ferenc történész, közíró. Dobos Ferenc Alsójárán született 1881-ben. Csíksomlyón tanult, édesanyja az özvegyen maradt Földes József igazgatóhoz ment férjhez, így egy ideig együtt nevelkedett Földes Zoltánnal, a későbbi íróval, majd a kolozsvári egyetemen szerzett tanári és bölcsészdoktori oklevelet. 1905 és 1908 között Csíksomlyón, majd 1908-tól a székelyudvarhelyi katolikus főgimnáziumban tanított. Könyvet írt Az Adria uralmának kérdése a 14. században címmel (Kv. 1905). Cikkeit, verseit közölték a helyi lapok. Különösen a székelyek eredete és a székek kérdése foglalkoztatta. A székelyek hun eredete c. tanulmánya A Székelyföld írásban és képműben (Kv. 1941) c. gyűjteményes kötetben jelent meg. Öregkori líráját az Őszi levélhullás (Kv. 1941) c. verskötet mutatja be.

Dobos Ferenc a székelyudvarhelyi
katolikus főgimnázium 1941–42-ben végzett
növevényeknek tablóján
(A felvétel Péter Sára tulajdona.)

SZÁZNYOLCVANÖT ÉVE SZÜLETETT LÁZÁR DÉNES

Száznyolcvanöt éve, 1829. május 7-én született Csíktaplocán Lázár Dénes főispán, országgyűlési képviselő. A Havasi Javak igazgatótanácsának tagja, 1866–1879 között a karfalvi kerület országgyűlési képviselője volt. Ezután Csík vármegye alispánja, majd két évig – haláláig – főispán. Felesége báró Wildburg Riza volt. „Nem volt vezető politikus, mert szelíd vérmérséklete alig engedte meg a politikai téren való megütözéseket. Türelemesebb volt annál, hogyszem a küzdelmes tért kereste volna. Osztatlan tisztelet és szeretet környezte a vármegyében.” (Tivai Nagy Imre) 1882-ben bekövetkezett halála után családja Budapestre költözött, udvarházukat – a mai taplocai művelődési házat – a falunak ajándékozta.

Lázár Dénes (kepkönyvtar.hu)

JÚNIUSI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Százhuszonöt éve, 1889 júniusa és szeptembere között **nagy áradások** okoztak jelentős károkat a lakosságnak **az Olt mentén**.

Száz éve, 1914. június 1-jén **hunyt el** Gyimesbükkön **Fejér István** föld-birtokos és kereskedő.

Száztizentöt éve, 1899. június 7-én (sok helyen, hibásan a január 7-i dátum szerepel) **született** Fogarason **Andory Aladics Zoltán** okleveles erdőmérnök, fényképész. 1990-ben hunyt el Csíkszeredában.

Kilencven éve, 1924. június 7-én **született** Csíkszeredában **ifj. Albert István**, a budapesti Filmgyár segédoperátora.

Százöt éve, 1909. június 7-én **született** Versecen, és **harmincöt éve**, 1979. április 23-án **hunyt el** Gyulafehérváron **Reisner Fridekka Hildegard** SZTT szociális testvér, akit a kommunista hatóságok hazatérés vádjával 18 évi kényszermunkára ítélték. A csíkszeredai börtönben raboskodott. Foglalkozott a székely munkáseányok védelmezésével, a Vasúti Misszó, a Leányotthon, a Munkaközvetítő Iroda és a szabadidő megszervezésével, hitéleti gondozással, a hagyományok ápolásával, az otthonnal kapcsolatos ügyek vezetésével.

Kilencvenöt éve, 1919. június 9-én **született** Rákosdon **Écsy László János OFM** tartományfőnök. A gimnáziumot Csíkszeredában végezte, Csíksomlyón működött.

Száz éve, 1914. június 13-án **zajlottak az első mozsizkeccs előadások** Csíkszeredában.

Áradás az Olt-on az 1970-es években. (Az Olt Vízügyi Igazgatóság archívumából)

Kétszázöt éve, 1809. június 13-án **hunyt el** Bors Márton csíkszentkirályi születésű tordai alesperes, marosvásárhelyi tanár. Őszeírta az erdélyi egyházmegyei régi feygelmi rendeleteket.

Kilencvenöt éve, 1919. június 14-én **született** Lemhényben **Dani Gergely** gyimesbükki plébános.

Százöt éve, 1909. június 18-án **született** Bukarestben **Constante Lena** képzőművész. Politikai fogolyként a csíkszeredai börtönben raboskodott.

Százöt éve, 1904. június 19-én **alakult meg a csíkszeredai futballklub** Kőszeghy László elnöke mellett.

Kilencven éve, 1924. június 22-én **született** Kolozsváron **Ferenczi Géza** régész, a csíkszeredai megyei múzeum munkatársa.

Százöt éve, 1904. június 26-án **született** Márton **A. Géza** mezőgazdasági szakíró, a csíkszeredai földhivatal osztályvezetője, minisztériumi tanácsos, a temesvári Mezőgazdasági Főiskola professzora, öngyilkosságáig rektora.

Százötven éve, 1864. június 29-én **született** Tusnádon **Kóródy Péter** teológiai doktor és tanár, a Batthyányi Intézet könyvtárnoka, orkánonok, pápai kamarás, iskolaigazgató. Csíksomlyón is tanult.

Száz éve, 1914 júniusában **költözött ki a földművesiskola** a régi, városközponti épületéből az intézmény számára felépített **új épületbe**. A kiürített ingatlant június 30-tól ismét a Csíki Magánjavak vehette birtokba.

ÁRADÁSOK AZ OLT MENTÉN

Százhuszonöt éve, 1889 júniusa és szeptembere között nagy áradások voltak az Olt mentén, amelyek jelentős károkat okoztak a lakosságnak. Vitos Mózes adatai szerint „ez évben nagy áradás volt júniusban, augusztus és szeptemberben. Az áradás szénát, sarjút tönkre tett és leiszapol. Ez év augusztus 24–26-ról van feljegyezve, hogy az áradások a vármegye területén mintegy 200.000 frt érték kárt okoztak a gazdaközönségnek. S ha az évi áradások által okozott károkat csak felére vagy egynegyed részére számítjuk le, úgy is elképzelhető, hogy mily nagy az évtizedek vagy századok alatt szenvedett károk mennyisége”. „Az Olt folyó szabályozása már többször tárgyát képezte a csíkmegyei érdekelttség értekezletének, de a kérdés iránt mutatkozott közöny következtében az ügy mindannyiszor halasztást szenvedett – írta a Csíki Lapok 1889. szeptember 25-i száma. – Most, hogy az Olt árja nagy pusztításokat okozott, az érdekelttség komolyabb elemei felkérték az alispánt, hogy ismét elvenye kezébe az ügyet...” Az Olt szabályozási munkálatai végül 1892 tavaszán kezdődtek és évtizedekig elhúzódtak.

KILENCVEN ÉVE SZÜLETETT ALBERT ISTVÁN

Kilencven éve, 1924. június 7-én született Csíkszeredában ifj. Albert István operatőr, a Magyar Jégrevü alapító tagja. Édesapja Albert István újságíró, számvetőségi tanácsos, édesanyja Gábor Margit volt. Albert István Marosvásárhelyen érettségizett, majd nagybátyja, Gábor László karmester kivitte Budapestre. Testvére, dr. Albert Margit úgy emlékszik, hogy 1944-ben pilóta volt a Mátyásföldi repülőtéren. A háború után Magyarországon maradt. A budapesti Filmgyár segédoperatőre lett, operatőrasszisztens a Veszelyes játékok című 1979-es filmben. Több film elkészítésében trükkösként van szerepe (Ereszd el a szakállamat – 1975, Dögkeselyű – 1982 stb.) Már itthon is korcsolyázott és szítez. Részt vett az 1959-től 1965-ig működő Jégrevü alapításában és munkájában, s korcsolyázóként szerepelt a Napfény a jégen című filmben (1961). Budapesten hunyt el 1992. december 24-én.

Jelenet a Magyar Jégrevü egyik előadásából
(A felvétel dr. Albert Margit tulajdona.)

AZ ELSŐ SZKECCSELŐADÁSOK CSÍKSZEREDÁBAN

Száz éve, 1914. június 13-án zajlottak az első mozszeccsek előadások Csíkszeredában, a Vigadóban. A szkeccsekben élő színészek szerepeltek mozgófénykép-előadással kombinálva. Az 1914. június 10-i Csíki Lapok A hercegnő pongyolája című előadást hirdette: „Ráskay Ferenc és Chorin Géza legnagyobb sikert ért mozszeckese énekel és táncokkal! A budapesti Apolló-színház művészeinek személyes felléptével A hercegnő pongyolája. Ujvári Lajos, Koppán Margit, Horváth Kálmán, Gombocz Vilma személyes közreműködésével. Budapesten zsufoolt házak előtt 100-szor adták. Brassóban oly óriási sikert ért el, hogy közkívánatra meg kellett ismételni.” – olvasható a lapban megjelenő reklámban. „A darabban fővárosi elsőrendű művészek személyesen lépnek fel a színpadon és amit a színpad nem tud produkálni, azt folytatják a vásznon!” – ígérte az újság, viszont a későbbi lapszámokban nincs beszámoló az előadásokról.

A hercegnő pongyolája. Plakát 1914. (<http://www.liveauctioneers.com>)

JÚLIUSI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Száztíz éve, 1904 júliusában **fogadták el** a városatyák a **járda-szabály-rendeletet**.

Hetvenöt éve, 1939 júliusában **Katolikus Nagygyűlést tartottak** Csíkszeredában.

Negyven éve, 1974 júliusában **helyezték üzembe** a **csíkszeredai sörgyárat**.

Száz éve, 1914. július 1-jén **kezdte meg működését** ismét Csíkszeredában a Székelyudvarhelyről visszahozott **pénzügyigazgatóság** Cserna Károly igazgató és Schuster Olivér igazgató-helyettes irányításával.

Kilencvenöt éve, 1919. július 2-án **született** Csíkpálfalván **Péter Loránd Jenő** karnagy, zenetanár.

Százhatvanöt éve, 1849. július 2-án **esett el** a csatamezőn **Gábor Áron**, az 1848–49-es forradalom és szabadságharc legendás ágyúöntője és tüzértisztje. Csíksomlyón tanult.

Százhatvanöt éve, 1849. július 5-én **halt hősi halált** az Epresterő védelmében bodolai **Gyertyánffy Ferenc** százados, aki a forradalom idején több ízben is megfordult Csíkszeredában. Főhadnagyi rangját 1849. június 16-án egy Csíkbán alakult (szám nélküli) honvédszázalójnál szerezte és a június 23-i kökői ütközet után lett százados.

Száz éve, 1914. július 5-én **szentelték fel** a **Csíkszeredai Dal- és Zeneegyesület zászlaját**. Bár az avatást eredetileg különösen ünnepélyesre tervezték, de a trónörökös meggyilkolása miatt elrendelt országos gyász miatt igen csendes körülmények között zajlott le.

Nyolcvanöt éve, 1929. július 6-án **született** Csíkdelnén **Bálint Lajos** megyéspüspök. A csíkszeredai Segítő Mária Gimnáziumban tanult.

Száztizenöt éve, 1899. július 7-én **hunyt el** Csíkszeredában **Györgyjakab Márton**, a Csíki Lapok tulajdonosa, nyomdatulajdonos, kiadó.

Száznegyven éve, 1874. július 8-án **hunyt el** Budapesten **Molnárné Hetényi Laura** színésznő, Molnár György színész felesége.

Negyvenöt éve, 1969. július 9-én **hunyt el** **Hankó János** grafikus. Csíkszeredában érettségizett.

Hetvenöt éve, 1939. július 9-én a Szent Anna taván **végzett kényszerleszállást egy Brassóból elindult repülőgép**.

Ötvenöt éve, 1959. július 10-én **tartóztatták le** a **csíkszeredai mezőgazdasági szakiskola három tanárát**: Kacsó Tibort és két társát, Ambros Miklóst és Szabó Bélát államellenes összeesküvés vádjával. 25, 18, illetve 12 évre ítélték őket. 45 éve, 1964-ben szabadultak.

Százharminc éve, 1884. július 13-án **született** Csíkszeredában **Zeőke Antal** országgyűlési képviselő, lapkiadó.

Száz éve, 1914. július 13-án **született** Újjaradon **Harnisch József Placid OFM** plébános. Csíksomlyón is tanult.

Harminc éve, 1984. július 30.–augusztus 29. között **költöztették új helyére** a **Román Nemzeti Bankot** Csíkszeredában.

Kilencvenöt éve, 1919. július 10-én **született** Sepsiszentgyörgyön **Hervai Zoltán** képzőművész, rajztanár. 1941–42-ben a budapesti Táj- és Népkutató Intézet munkatársaként Csík- és Kászonszéken végzett néprajzi kutatómunkát.

Százötven éve, 1864. július 14-én **hunyt el** Kolozsváron **Kedves István** címzetes püspök, országgyűlési követ. Csíkszentdomokoson született.

Száz éve, 1914. július 17-én **született** Magyarpéterlakán **Körössy Tibor** csíkszeredai gyógyszerész.

Kilencven éve, 1924. július 18-án **született** Csíkmenaságon **Károly Árpád** kertészmérnök, a mezőgazdasági tudományok kandidátusa, a mosonmagyaróvári akadémia kertészeti tanszékének tanára. Csíkszeredában érettségizett.

Ötszáz éve, 1514. július 20-án **kínózták halálra** **Dózsa György** parasztervezőt, az 1514-es parasztháború katonai vezetőjét.

Miklós József adatai szerint **százhatvanöt éve,** 1849. július 23-án **járt Csíkszeredában** **Petőfi Sándor**.

Százötvenöt éve, 1859. július 26-án **hunyt el** **Fodor András** Hunyad megye főorvosa, Doboka, Hunyad megye, Csík-, Gyergyó- és Kászonszékek táblabírája.

Kilencven éve, az 1924. július 26-i elemi oktatásról szóló törvény 159. paragrafusa értelmében **Csíkot „kultúrónának” minősítették**.

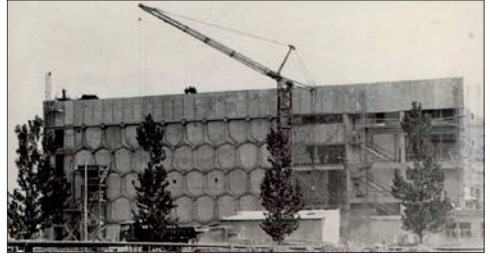
Hetven éve, 1944. július 27-én **született** Szépvízen **Megyes Tibor** sebész, osztályvezető főorvos.

Százhatvan éve, 1854. július 27-én a **Kultuszminisztérium 17 könyvet küldött** 32 kötetben a **csíksomlyói gimnáziumnak**. Ez az első adat a csíksomlyói gimnázium tanári könyvtárára vonatkozóan.

Száz éve, 1914. július 28-án **üzent hadat az Osztrák–Magyar Monarchia Szerbiának**.

NEGYVEN ÉVE MŰKÖDIK A CSÍKSZEREDAI SÖRGYÁR

Negyven éve, 1974 júliusában helyezték üzembe a ma is működő csíkszeredai sörgyárat, és 1974. augusztus 23-ára, „a fasiszta iga alól való felszabadulás napjára” palackoztak először sört. A gyár kezdetben a csíkszentsimoni Szesz- és Keményítő-vállalathoz tartozott, majd 1980-ban a központot áthelyezték Csíkszeredába, így alakult ki a csíkszeredai Sör-, Szesz-, Keményítő- és Borvíz Vállalat. A Csíki Sörgyár első söreit Hargita sör néven palackozták és valamivel később kapott a sörgyár jogot arra, hogy Bucegi sört is fejtsen. A csíki sörnek nevezett Bere Ciuc-ot 1993-ban kezdték gyártani. A sörgyárat 1994-ben privatizálták, majd 1998-ban a Brau Union, 2003-tól a Brau Union–Heineken kon-

Épül a sörgyár (A csíkszeredai sörgyár archívumából)

szern, 2007-től a Heineken Románia tulajdona lett. Alapításakor a Csíki Sörgyár kapacitása évi 200 ezer hektoliter volt. Ma évente több mint kétmillió hektoliter sört állítanak elő Csíkszeredában.

ÖTSZÁZ ÉVE VÉGEZTÉK KI DÓZSA GYÖRGYÖT

Ötszáz éve, 1514. július 20-án kínozták halálra Dózsa György paraszvezért. Dózsa György Dálnokon született 1470 körül. Katonai pályára lépett, Szapolyai János erdélyi vajda 1513-as törökök elleni hadjáratában lovaskapitányként vett részt. A hadjárat után a nándorfehérvári őrsgében maradt. Amikor Bakócz Tamás esztergomi érsek kihirdette a törökök elleni kereszties hadjáratot, a kereszties hadsereg vezérévé Dózsa Györgyöt jelölte ki. Május közepére az országban mintegy 40 000 fős paraszti had gyűlt össze vezetése alá, azonban szervezési hiányosságok, Bakócz visszakozása, a keresztiesháború lefújására tett kísérletek, a nemesek ellenkezése és az akkor uralkodó viszonyok együttesen a felkelés kirobbanásához vezettek. Dózsa György seregével sok diadalt aratott és elfoglalta a Maros menti várak többségét, de 1514. július

Dózsa György kivégzése (kulturhon.ro)

15-én a temesvári csatában a felkelők vereséget szenvedtek. Dózsa Györgyöt kegyetlenül megkínozták és kivégezték. Személye a későbbi korokban az elnyomó nemesi hatalom elleni harc jelképévé vált.

SZÁZ ÉVE TÖRT KI AZ ELŐ VILÁGHÁBORÚ

Száz éve, 1914. július 28-án üzent hadat az Osztrák–Magyar Monarchia Szerbiának, miután a belgrádi kormány és I. Péter király elutasította az öt nappal korábbi bécsi ultimátumot. A hadüzenet mozgásba hozta a szemben álló európai katonai szövetségeket, ezáltal néhány napon belül világméretű háború robbant ki, amely 15 millió ember életét követelte, és teljesen átrajzolta Európa és a világ politikai arculatát. Csíkszereda lakossága még azon a napon este, énekszóval, lelkesen üdvözölte a hadüzenetet. . . „Kedden este hire jött, hogy Szerbiának megüzentük formálisan is a háborút. A város már jórészt lenyugodott, de a hir annyira felvillanyozta a még sétáló közönséget, hogy csakhamar nagy csoportokba verődve, zajos ének szóval, rendkívül lelkes hangulatban bejárták a várost, mindenütt éltette a háborút.” – olvas-

Elő világháborús katonai gyakorlat, valószínűleg az Úz völgyében (A felvétel Reiter András tulajdona.)

ható a Csíki Lapok 1914. július 29-i számában. – „Az országnak ilyen népszerű háboruja alig volt” – jegyezte meg a lap újságírója.

AUGUSZTUSI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Nyolcvanöt éve, 1929 augusztusában **kezdődött a csíkszeredai görögkeleti templom építése.**

Százhusz éve, 1894 augusztusában **alakult meg a csíkszeredai hitel-
szövetkezet.**

Százhatvanöt éve, 1849. augusztus 1-jén **zajlott a Nyerges-tetői
csata.**

Százhuszonöt éve, 1889. augusztus 1-től **megszűnt a magyar királyi
adófelügyelőség,** és Csík megyét pénzügyigazgatóságilag Udvar-
hely megyéhez kapcsolták egészen 1914-ig.

Száztíz éve, 1904. augusztus 2-án **született** Csíkszeredában **Nagy
Borbála** regény- és színműíró, műfordító. **Húsz éve,** 1994. február
5-én **hunyt el** Kolozsváron.

Hetvenöt éve, 1939. augusztus 6-án **jelent meg a Zsögödnek Csík-
szeredához való csatolására vonatkozó rendelkezés** a „hivatalos
lapban”.

Százöt éve, 1909. augusztus 8-án **szentelték fel a hargitafürdői ká-
polnát.**

Harmincöt éve, 1979. augusztus 12-én **Csíkszeredát municípiummá
nyilvánították.**

Nyolcvan éve, 1934. augusztus 13. és 20. között **lett önálló politikai
szervezet a Magyar Dolgozók Szövetsége.** Első elnöke Kurkó Gyárfás,
főtitkára Bányai László volt.

Nyolcvan éve, 1934. augusztus 14-én **a Gyilkos-tóhoz látogatott
Mária királynő.**

Hetvenöt éve, 1939. augusztus 14-én **született** Kozmásán **Gergely
István** képzőművész.

Hetven éve, 1944. augusztus 15-én **született** Kolozsváron **Méry
András** grafikus. Csíkszeredában hunyt el 2006-ban.

Száztizenöt éve, 1899. augusztus 16-án **született** Csíkszeredában
Filó János ügyvéd, gazdasági tanácsos.

Száz éve, 1914. augusztus közepén **rokkantak be az első világháború
első csíkszeredai honvédei.**

Százharminc éve, 1884. augusztus 17-én **hunyt el** Kolozsváron
Reinisch Ágoston bányatanácsos, országgyűlési követ. Szépvízen
született.

Nyolcvanöt éve, 1929. augusztus 18-án **született** Újtsunádon **Imets
Dénés** népzenekutató, drámaíró.

Száznegyvenöt éve, 1869. augusztus 20-án **született** Karcfalván
Gidró Bonifác István OSB gimnáziumi tanár, apát, házfőnök, tan-
könyvíró, Komárom város díszpolgára. A középiskolát Csíksomlyón
végezte.

Hatvan éve, 1954. augusztus 20-án **hunyt el** Ausztriában **Blum Er-
zsébet** írórnő. Csíkszeredában született.

Száztizenöt éve, 1899. augusztus 21-én **hunyt el** Csíkszeredában
gyergyószárhegyi **Szabó Antal** huszár hadnagy, a csíkszeredai kór-
ház második igazgatója.

Száz éve, 1914. augusztus 22-én **adott hírt a Csíki Lapok** rendkívüli ki-
adása **Betegh Miklós erdélyi kormánybiztos csíkszeredai látogatásáról.**

Százharmincöt éve, 1879. augusztus 23-án **született** Bessenyőn
Berze Nagy János folklorista. Tanfelügyelőként Csíkszeredában is
tevékenykedett 1915–17 között.

Százhatvan éve, 1854. augusztus 24-én **született** Futásfalván
Demény Béla százados, szárnyparancsnok. Csíksomlyón tanult, ké-
sőbb szárnyparancsnok lett Csíkszeredában.

Száztíz éve, 1904. augusztus 24-én **hunyt el** Csíkszeredában **Mihály
Ferenc** főjegyző, a karcfalvi kerület országgyűlési képviselője.

Nyolcvanöt éve, 1929. augusztus 24-én **született** Marosvásárhelyen
Kálmán Ferenc főgyógyyszerész, tanársegéd. Csíkszeredában kezdte
pályáját 1955-ben.

Nyolcvanöt éve, 1929. augusztus 25-én **született** Brassóban **Kiss Elemér**
matematikai szakíró. Csíkszeredában érettségizett 1948-ban.

Nyolcvanöt éve, 1929. augusztus 25-én **hunyt el** Marosvásárhelyen
Gegesi Kiss Ernő, Csík megye királyi erdőtanácsosa.

Százharminc éve, 1884. augusztus 27-én **született** Borzásokon **Gyárfás
Elemér** politikus, közigazdász, publicista, 1926 és 1937 között Csík
megye szenátora.

Száz éve, 1914. augusztus 27-én **hunyt el** Kézdivásárhelyen **Dobay
Zelma, Pozsonyi Gáborné** lapszerkesztő. Csíkszentmártonon született.

Hetven éve, 1944. augusztus 28-án **hunyt el** Győrőrén **Xantus Elek**
tanítóképzői tanár, szakíró. Csíktaplocán született, a tanítóképzőt
Csíksomlyón végezte.

SZÁZHATVANÖT ÉVE ZAJLOTT A NYERGES-TETŐI CSATA

Százhatvanöt éve, 1849. augusztus 1-jén zajlott az 1848–49-es forradalom és szabadságharc egyik utolsó székelyföldi csatája. A Tuzson János vezette ütközetben a közhiedelem ellenére mindössze négy csíki székely, és valószínűleg ugyanannyi háromszéki honvéd esett el. „A nyergestetői csata fontossága nem a halottak nagy számában, hanem abban a végső erőfeszítésben rejlik, hogy egy legtöbb kétezer fős sereg megpróbált a többszörös, mintegy tizenkétezer fős túlerővel szembeszállni, és még egy utolsó próbálkozást tenni az ellenség feltartóztatására” – vélekedik Szócs János történész, aki szerint eléggé pontos kortárs feljegyzések vannak a csatára vonatkozóan, és ennek leírása a Honvéd című lapban is megjelent

A Nyerges-tetői emlékmű leleplezése 1897-ben. A brassói Adler felvétele. (A felvétel a Csíki Székely Múzeum tulajdona.)

1850-ben. Arra vonatkozóan viszont nincs adat, hogy hová lettek elhantolva az elesettek, így nem tudható, hogy valóban ott vannak-e a sírok, ahol a turisták által sűrűn látogatott kopjafaerdő kinőtt.

SZÁZÖT ÉVE ÁLDOTTÁK MEG A HARGITAFÜRDŐI KÁPOLNÁT

A 19. század végén gyors fejlődésnek indult Hargitafürdőn egyre nagyobb igény volt imádságos helyre. Az 1900-as évek elején már történt kezdeményezés kápolnaépítésre, de végül az épület a gyergyószentmiklósi Angi és gyergyóalfalvi Máté család támogatásával épült fel. A színhagyomány úgy tartja, hogy egy szerelmi tragédiának állít emléket, két fiatalnak, akik nem lehettek egymásé a szülői tiltás miatt, és ezért a halálba menekültek, a szülők pedig bűnbánatukban kápolnát emeltek. A faépületet 1909. augusztus 8-án áldotta meg Szent István tiszteletére Mikos János udvarhelyi főesperes, a szentmise szónoka a csíkszicsói plébános volt. Az életnagyságú Szent István király szobrot Csedő István csíkszeredai ügyvéd ajándékozta a kápolnának. A két harangocskát Merza János álló-

A hargitafürdői kápolna. Képeslap. (Gál Bence tulajdona)

másfőnök öntette. A terület eredetileg a csíkszicsói közbirtokosságé volt és a csíkszicsói plébániához tartozott. Később Csíkszeredához csatolták, majd egy rövid ideig, a 2000-es években önálló plébánia lett. A kápolnát többször felújították, legutóbb 2009-ben.

HETVENÖT ÉVE SZÜLETETT GERGELY ISTVÁN KÉPZŐMŰVÉSZ

Hetvenöt éve, 1939. augusztus 14-én született Kozmáson Gergely István képzőművész. A marosvásárhelyi Művészeti Középiskola elvégzése után a Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskola szobrászati tanszékén szerzett diplomát, majd középiskolai rajztanár lett Kolozsváron. Figurális kompozícióival, plakettjeivel, portréival megyei és országos képzőművészeti kiállításokon vett részt. Kiváló karakterérzékkel örökölte meg a történelem hőseit, az erdélyi irodalom, tudomány és művelődés jeleseit. Fémplakettjein többek közt Szenci Molnár Albert, Bethlen Gábor, Kájoni János, Misztótfalusi Kis Miklós, Mikos Kelemen, Bolyai Farkas, Arany János, Brassai Sámuel, Orbán Balázs, Ady Endre, Benedek Elek, Kelemen Lajos, Nagy István szerepel. Gábor Áron-mellszobra Sepsiszentgyörgyön, Bod Péter-mellszobra és a Végh Antalról, Gábor Áron munkatársáról készült mellszobra Csernatonban áll. Benedek

Nagy Imre rajza Gergely Istvánról

Elektről készült egész alakos szobrát a kisbaconi Benedek Elek Emlékház előtti parkban helyezték el. 2008 márciusában hunyt el Kolozsváron. (A Romániai Magyar Irodalmi Lexikon nyomán).

SZEPTEMBERI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Százharmincöt éve, 1879 szeptemberében **költözött be Csík vármegye közigazgatása Csíkszeredába,** ahol előbb a vár épületében, később az erre a célra felépült megyeházban működött. A megyeház építése százharminc éve, 1884-ben kezdődött.

Száztiz éve, 1904 szeptemberében **gazdasági gép- és eszközkiállítást tartottak Csíkszeredában.**

Száztiz éve, 1904 szeptemberében **jött létre Csíkszeredában a második pénzügyintézet, a Központi Takarékpénztár Csíkszereda,** a marosvásárhelyi takarékpénztár fiókja.

Hetven éve, 1944 szeptemberében **lőtték le Korondon Gáll Lajos** maratoni futót, olimpikont. Dánfalván született.

Nyolcvanöt éve, 1929. szeptember 1-jén **jelent meg a Délkelet című politikai és társadalmi hetilap** első lapszáma Sepsiszentgyörgyön. Célul Háromszék és a Brassó megyei Hétfalu közügyi és irodalmi kérdéseinek ápolását tűzte ki; később érdeklődése Csík megyére is kiterjedt.

Hetven éve, 1944-ben szeptember 10. körül **a Csíki-medence szovjet és román csapatok kezébe került.**

Száztizennöt éve, 1899. szeptember 15-én **született Csík-pálfalván és hatvanöt éve,** szeptember 4-én **hunyt el** ugyanott **Bándy Mária** koreográfus. A tanítóképzőt Csíksomlyón és Szatmáron végezte.

Százhetven éve, 1844. szeptember 5-én **szentelték fel Csík-taploca templomát** Mindenszentek tiszteletére.

Negyvenöt éve, 1979. szeptember 7-én **hunyt el Gyergyó-szentmiklóson Csiky János** orvosi szakíró. 1913-ban végezte a gimnáziumot Csíkszeredában.

Százhatvan éve, 1854. szeptember 17-én **született Szépvízen Fejér Antal** ügyvéd, országgyűlési képviselő, lapszerkesztő.

Hatvan éve, 1954. szeptember 14-én **hunyt el** a máramaros-szigeti börtönben **Boga Alajos** egyházi író, kanonok, pápai prelátus. Kozmáson született, a középiskolát Csíksomlyón és Székelyudvarhelyen végezte.

Nyolcvanöt éve, 1929. szeptember 17-én **született** Érsemjénben **Csiha Kálmán** református lelképásztor, 1990 és 2000 között az Erdélyi Református Egyházkerület püspöke. Mivel szülei 1949-ben Csíkszeredában lettek „kényszerlakhelyesek”, gyakran időzött a városban.

Száztizennöt éve, 1899. szeptember 18-án **született** Székelykeresztúron **Ajvász (Ajtony) Árpád** gyógyszerész.

Kilencvenöt éve, 1919. szeptember 18-án **hunyt el** Budapesten **Mikó Bálint** (csík-zsögödi) főispán.

Száztizt éve, 1904. szeptember 21-én **született** Miklósváron **Buzás Gerő** plébános, író. Középiskolai tanulmányait a csíkszeredai főgimnáziumban, a teológiát Gyulafehérváron végezte.

Hetvenöt éve, 1939. szeptember 22-én **a román katonaság** a régi földművesiskolában **44 vaspárdístat** végzett ki.

Százötven éve, 1864. szeptember 24-én **született Majláth Gusztáv Károly** gróf, erdélyi római katolikus püspök.

Kilencvenöt éve, 1919. január 10-én **született** Kaplonyban és **húsz éve,** 1994. szeptember 25-én **hunyt el** Nagykárolyban **Fényi István** költő, műfordító. A csíkszeredai főgimnázium növendéke volt.

Nyolcvanöt éve, 1929. szeptember 29-én **született Jakab Lajos,** a Kolozsvári Állami Magyar Opera énekes, örökös tagja. Csíkszentdomokoson született, Csíkszeredában tanult.

HETVEN ÉVE TÖRTÉNT A VÁROS KIÜRÍTÉSE

Hetven éve, 1944-ben, szeptember 10-e körül a Csiki-medence szovjet és román csapatok kezébe került. A hatóságok elrendelték a város kiürítését, az ezzel járó teendőket ekkor Szász Gerő polgármester helyett Ferencz Gyárfás újságíró látta el. A város lakosságának többsége elmenekült, jelentős része, Csikszereda vagyontárgyaival együtt Tapolcáig jutott el, és ott időzött 1945 nyaráig. 1944. szeptember 11-én a szovjet hadsereg elfoglalta Csikszeredát, majd a Maniu-gárda is megérkezett a városba. Hogy mégis viszonylag kevés atrocitásra került sor, az Szubotyin városparancsnoknak köszönhető. 1944 szeptembere meghatározó dátuma Csikszereda történelmének: megszakadt a település 1940–44 közötti fellendülése, Szubotyin után új, kommunista városvezetés került a város élére, és örökre megszűnt néhány intézménye.

Polgármesteri hirdetés a város kiürítésére. Szeptemberben függesztették ki. (A Csíki Székely Múzeum tulajdonában)

SZÁZHATVAN ÉVE SZÜLETETT FEJÉR ANTAL

Százhatvan éve, 1854. szeptember 17-én született Szépvízen Fejér Antal ügyvéd, országgyűlési képviselő, a Csíki Lapok főszerkesztője. Elemi iskoláit Szépvízen és Csíksomlyón, a középiskola alsó osztályait a csíksomlyói Római Katolikus Főgimnáziumban, a felsőbb osztályokat pedig Kolozsváron a piaristáknál végezte. 1878-ban a kolozsvári m. kir. Ferencz József Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Karán szerzett oklevelet, 1880-ban a jogtudományok doktorává avatták. 1882-ben Csikszeredában nyitott ügyvédi irodát. Gazdag közeleti, társadalmi és vallási tevékenységet fejtett ki: a somlyói Ferenc-rendiek fősyndikusa, a Szent Szilveszter-rend lovagja, 1901 és 1905 között a karcfalvi választókerület Deák-párti országgyűlési képviselője volt. 1913-ban királyi tanácsosá neveztek ki, Száva Margittal kötött házasságából tíz gyermekük született.

Fejér Antal (A Csikszeredai Takarékpénztár Részvénytársaság Emlékkönyve)

1915. június 20-án halt meg, a csíksomlyói kegytemplom kriptájában helyezték örök nyugalomra. (Ajtony Gábor és Ajtony Zsuzsa nyomán)

SZÁZÖTVEN ÉVE SZÜLETETT GRÓF MAJLÁTH GUSZTÁV KÁROLY

Százötven éve, 1864. szeptember 24-én született Majláth Gusztáv Károly gróf, erdélyi római katolikus püspök. Esztergomban szentelték pappá. 1897-ben erdélyi segédpüspökké nevezték ki Lönhart Ferenc mellé, majd Lönhart halála után gyulafehérvári megyéspüspök lett. 1898-ban első főpásztori útja Csíksomlyóra vezetett, s később is évente többször megfordult Csíksomlyón és Csikszeredában, jelen volt az általa rendszeresített papi lelkigyakorlatokon, és gyakran részt vett a pünkösdi búcsúkon. Az ő püspöksége alatt készült el, 1911-ben a Csikszeredai Római Katolikus Gimnázium mai épülete. 1919 után a román hatóságokkal állandó harcban állt az Erdélyi Római Katolikus Státus jogaiért és a magyar iskolákért. Albert Vilmos gimnáziumigaz-

Majláth Gusztáv Károly püspök, mögötte Márton Áron Gyergyószentmiklóson

gató visszaemlékezése szerint Majláth püspök 1934. október 8-án fordult meg utójára a csikszeredai gimnáziumban. 1938-ban betegsége miatt lemondott a püspökségről. 1940-ban hunyt el Budapesten.

OKTÓBERI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Száz éve, 1914 októberében a csíkszeredai főgimnázium tanári könyvtárát mint közművelődési könyvtárat megnyitották a nagyközönség előtt.

Nyolcvanöt éve, 1929 októberében alakult meg az Országos Magyar Párt Csíkszereda városi tagozata.

Ötvenöt éve, 1959. október 10. és 1960 márciusa között tartóztatták le a csíkszeredai Mihálcz András és négy társát: Bálint Tivadar madarasi plébánost, Gáll Péter csíkdánfalvi gazdálkodót, a csíkszeredai Seiwarth László fényképészt és Szopos Albert jogászt „a társadalmi rend elleni szervezkedés” vádjával. Mihálcz, akit a Szoboszlai-perrel is kapcsolatba hoztak, 20 évet, Gáll Péter 25 évet, Bálint Tivadar 18 évet, Seiwarth László 10 évet kapott.

Százöt év, 1904. október 3-án hunyt el Gyergyószentmiklóson Lázár Menyhért ügyvéd, országgyűlési képviselő. Csíksomlyón is tanult.

Hetvenöt éve, 1939. október 5-én hunyt el id. Pál Gáborné – ahogyan a korabeli sajtó nevezte – „Csík nagyasszonya”.

Negyven éve, 1974. október 6-án hunyt el Zsibón Angi Alajos Csaba OFM tanár, plébános, a csíksomlyói tanítóképző tanára.

Hetven éve, 1944. október 8-án volt a Maniu-gárdisták által elkövetett csíkszentdomokosi vérengzés.

Százhetven éve, 1844. október 9-én hunyt el Pozsonyban Gegő Elek egyházi szónok, néprajzi író, történész, a MTA levelező tagja, a moldvai magyarság egyik első kutatója. Csiktaplacán született.

Százöt év, 1904. október 10-én született Szász Gerő dr. ügyvéd, Csíkszereda polgármestere.

Kilencvenöt éve, 1919. október 10-én született Csikborzsovában Erőss Lajos nagyprépost. Csíkszeredában a római katolikus főgimnáziumban tanult, Csiktaplacán plébánosként működött.

Százhatvanöt éve, 1849. október 10-én született Nagyalambfalván László Polikárp Ferenc-rendi paptanár. Tanított Csíksomlyón is.

Száztizenöt éve, 1899. október 13-án született Csíkszentmihályon Buzás Márton MÁV-pályaorvos.

Százharminc éve, 1884. október 14-én született Csíksomortánban Kelemen Ágoston Péter OFM házfőnök.

Száz éve, 1914. október 15-én esett el a Magiera-hegyen a 24. honvéd gyalogezred katonájaként Bálint János csángó szobrász.

Százharminc éve, 1884. október 15-én született Csíksomlyón Földes Zoltán elbeszélő, tankönyvíró.

Nyolcvan éve, 1934. október 15-én volt a gyimesvölgyi felkelés. A lázadás résztvevőinek perét Csíkszeredában tartották.

Ötven éve, 1964. október 17-én hunyt el Gyulafehérváron Péter Antal római katolikus egyházi író. Középiskolai tanulmányait Csíksomlyón végezte.

Százhuszonöt éve, 1889. március 12-én született Temesváron és negyven éve, 1974. október 21-én hunyt el Budapesten Galetta Ferenc szövegkönyvíró. Középiskolai tanulmányait szülővárosában végezte, színi pályáját 1910-ben Fehér Károly társulatánál kezdte Csíkszeredában.

Hatvanöt éve, 1949. október 22-én hunyt el Budapesten Sándor László rendőrfőkapitány, ügyvéd. Csíkszentimrén született.

Kétszáz éve, 1814. október 22-én hunyt el Beke János teológiai tanár, csíksomlyói plébános.

Hatvan éve, 1954. október 25-én hunyt el Budapesten Rápolthy Lajos szobrász és éremművész. 1917-ben Csíkszentdomokoson dolgozott.

Kétszáz éve, 1814. október 26-án született Kozmáson Kabos Károly honvéd őrnagy, szolgabíró.

Kétszázharminc éve, 1784. október 26-án született Madéfalván Tamás András honvéd alezredes.

Hetvenöt éve, 1939. október 26-án hunyt el Márton Áron püspök édesanyja.

Százöt év, 1909. október 28-án nyitották meg és adták át a forgalomnak a székely körvasút utolsó szakaszát, a Gyergyószentmiklós–Déda közötti szakaszt.

Százharminc éve, 1884. október 28-án született Tusnádon Imets Izra Károly OFM tartományfőnök. Középiskolai tanulmányait Csíksomlyón végezte.

Százhuszonöt éve, 1889. október 29-én született Csekefalván Fodor Ignác csíksomlyói ügyvéd, honvéd százados.

Százhatvan éve, 1854. október 30-án született Dentai Rohr Ferenc báró magyar katonatiszt, tábornok, Csíkszereda díszpolgára.

Négyszázötvenöt éve, 1599. október 31-én gyilkolták meg Pásztorbükön Báthori András bíborost, Erdély fejedelmét.

HETVEN ÉVE GARÁZDÁLKODTAK CSÍKBAN A MANIU-GÁRDISTÁK

Hetven éve, 1944. szeptember 22. és november 16. között Maniu-gárdisták garázdálkodtak Erdélyben. Ezek a front háta mögötti félig civil, félig katonai alakulatok dr. Lipcsey Ildikó adatai szerint közel száz embert öltek meg, több ezer embert internáltak, fosztogattak, gyűjtogattak és rettegésben tartották a lakosságot. Gavril Olteanu emberei Csíkszentdomokoson október 8-án tizenegy személyt végeztek ki, 9 férfit és két nőt, mondvacsinált okokkal, használhatatlan fegyverekért, katonaruháért. Ezen kívül több székelyföldi településen kínoztak meg és végeztek ki embereket. Október 9-én Karcfalván vitéz

A kivégzés helyén álló kereszt Csíkmadarason (Daczó Katalin felvétele)

Bálint Istvánt, október 10-én Csíkmadarason Kató Károlyt és Hajdú Lázárt lőtték agyon.

SZÁZHARMINC ÉVE SZÜLETETT FÖLDES ZOLTÁN

Százharminc éve, 1884. október 15-én született Csíksomlyón Földes Zoltán elbeszélő, tankönyvíró, Földes Józsefnek, a csíksomlyói tanítóképző igazgatójának fia, Wégerné Földes Anna testvére. Csíksomlyón tanítói oklevelet, Kolozsváron jogi doktorátust szerzett. Első felesége gyerekszülésben meghalt, második feleségével, Puskás Laurával kötött házasságából nyolc gyermek született. Tanított Désen, Szovátán, Marosugrán, Szászvárosban, Hollósarkán, Gyergyóremetén, majd szülőfalujában, Csíksomlyón. A tanítás mellett folyamatosan írt, szerkesztett. Több verskötetete jelent meg, számos újság, folyóirat munkatársa volt. 1929–30-ban Angyalkert (később Erdélyi Kis Pajtás) címmel gyermekújságot adott ki, több tankönyvet állított össze. 1944 szeptemberében, több családtag-

Földes Zoltán (A felvétel Földes László tulajdona.)

jával együtt Csíksomlyóról menekült el és többé nem tért vissza az országba. Budajenőn hunyt el 1956-ban.

NYOLCVAN ÉVE TÖRT KI A GYIMESVÖLGYI FELKELÉS

Nyolcvan éve, 1934. október 15-én tört ki a gyimesvölgyi felkelés. A gyimesiek követelték farészüket a községi erdőkből, az adókbán és iskolai büntetésekben lefoglalt tárgyaik visszaszolgáltatását, anyanyelvű oktatást, a közelet demokratizálását. „Október 15-én délelőtt 9 órakor Gyimesen 300 főnyi, Lunca-de-jos-on 200 főnyi tömeg kereste fel a község házát – számolt be 1934. október 21-én a Csíki Lapok. – A községi előljárásság elélt tiltakoztak az adóbehajtásnak azon erőszakosságai miatt, amelyet a Gyimes völgyében alkalmaznak.” Gyimesközéplekon azonnal vissza is adták a lefoglalt tárgyakat, Gyimesbükkön viszont nem ment zökkenőmentesen, és „megesett, hogy egy adóvégrehajtót az asszonyok megverték”. A gyimesbükki tüntetőket végül a csendőrség oszlatta szét és húsz személyt

A gyimesvölgyi felkelés perének vádlottjai és ügyvédek, élen Ion Gheorghe Mauerrel (A felvétel Szócs János tulajdona.)

letartóztattak. A lázadás résztvevőinek perét Csíkszeredában tartották 1935 áprilisában. A megmozdulás hátterében helybeli és idegenből érkezett kommunisták álltak.

NOVEMBERI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Száz éve, 1914 novemberében **esett el** a harctéren **Gál József** csíkszeredai ecetgyáros.

Százharmincöt éve, 1879. november 1-jén **született** Csíkszentmártonban **Dobay Olga** zenetörténész, újságíró.

Kilencvenöt éve, 1919. november 2-án az Eröss-féle vállalat átalakulásával **létrejött az első csíkszeredai bútorgyár**.

Nyolcvanöt éve, 1929. november 3-án **született** Csíkdánfalván **Albert Antal**, a Hargita napilap főszerkesztője.

Százharmincöt éve, 1879. november 5-én **született** Szászsebesen **Nagy György dr.** ügyvéd, a Magyar Köztársasági Párt megalapítója, országgyűlési képviselő. Egy cikluson keresztül a csíkszentmártoni kerület képviselője volt.

Hatvanöt éve, 1949. november 9-én **született** Csíkszeredában **Mester-László Zsuzsanna** képzőművész.

Százhatvanöt éve, 1849. november 9-én **végezték ki** a madéfalvi születésű **Tamás András** honvéd alezredest, valamint a csíktapolcai **Sándor László** kormánybiztost.

Nyolcvan éve, 1934. november 9-én **született** Szászrégenben **Kelemen József** kórboncnok-főorvos. Csíkszeredában élt.

Nyolcvan éve, 1934. november 10-én **tartották a székely közbirtokosságok nagygyűlését** Csíkszeredában mintegy háromszáz résztvevővel.

Száztizenöt éve, 1899. november 11-én **született** Marosvásárhelyen **Sándor Krizosztom Márton OFM** plébános, kolozsvári vikárius.

Száztíz éve, 1904. november 14-én **született** Kozmáson **Kajtsa Ferenc** költő, plébános.

Háromszáznyolcvanöt éve, 1629. november 15-én **hunyt el** **Bethlen Gábor** (iktári), Erdély fejedelme.

Százhusz éve, 1894. november 15-én **született** Csíkszeredában **Helwig Vilmos** fürdőtulajdonos, műkedvelő színjászó.

Százhetvenöt éve, 1839. november 15-én **született** **Bak Pál** ügyvéd, csíkszeredai törvényszéki bíró.

Hús év, 1994. november 16-án **hunyt el** **Ambrus Szaniszló** plébános, a németországi magyar gimnázium igazgatója.

Százhusz éve, 1894. november 16-án **született** Szentléleken és **ötven éve**, 1964. december 17-én **hunyt el** Budapesten **Gáspár Jenő** költő, író, szerkesztő. Középkolai tanulmányait Csíksomlyón és Egerben végezte.

Száznegyvenöt éve, 1869. november 18-án **született** Kászonimpéren **Balázs András dr.** kanonok, pápai prelátus, jogtörténész. Középkolait Csíksomlyón végezte. Az erdélyi kisebbségi iskolák megtartásáért küzdött. 1925-ben az erdélyi kisebbségi iskolák ügyét képviselte, illetve védelmezte Genfben a Népszövetség előtt.

Százhatvan éve, 1854. november 19-én **született** **Jancsó Benedek** pedagógus, publicista.

Kétszáztizenöt éve, 1799. november 19-én **hunyt el** Gyulafehérváron **Mártonfi Antal** csillagász, római katolikus pap, Mártonfi József testvére. Valószínűleg Csíkszentkirályon született.

Harminc éve, 1984. november 20-án **hunyt el** Csíkszeredában **Kozán Imre** agrármérnök, mezőgazdasági szakíró. Csíkszögödben született.

Százhusz éve, 1894. november 20-án **hunyt el** Kolozsváron, **százkilencven éve**, 1824. február 18-án **született** **Bálint Gyula István** műfordító, tábori lelkész. Kozmáson született, Csíksomlyón tanult.

Harminc éve, 1984. november 26-án **hunyt el** Nagyszebenben **Ambrus Antal Kapisztrán OFM** főiskolai tanár, lelképásztor. Gyergyócsomafalván született, a középkolait Csíksomlyón kezdte. 1933-tól ugyanitt tanár.

Kétszáz éve, 1814. november 27-én **született** Bereckben **Gábor Áron**, a legendás tüzértiszt. Csíksomlyón tanult.

Százhusz éve, 1894. március 14-én **született** Csíkszentdomokoson, és **ötven éve**, 1964. november 27-én **hunyt el** **Márton László** főszolgabíró, Csíkszereda helyettes polgármestere.

NYOLCVANÖT ÉVE SZÜLETETT ALBERT ANTAL

Nyolcvanöt éve, 1929. november 3-án született Csíkdánfalván Albert Antal, a Hargita napilap főszerkesztője. A csíkszeredai gimnázium elvégzése után az MNSZ bukaresti központjában dolgozott, majd a Szovjetunióban folytatott tanulmányokat követően a bukaresti Ștefan Gheorghiu Társadalomtudományi Akadémián tanult. 1968-ig az Előre főszerkesztő-helyettese volt. 1968-ban a Hargita napilap főszerkesztőjévé nevezték ki. 2005-ben hunyt el Csíkszeredában. A csíkdánfalvi temetőben nyugszik. „A népszolgálat főszerkesztői igény, elvárás volt az évek során az ő részéről – fogalmazott Albert Antalról írt nekrológiájában Ferencz Imre –, mert minden körülmények között e tájnak és emberének az előmozdítását várta el az újságírótól. A kitarító munkát, a terepismeretet, a terepjárást. Átfogó

Albert Antal (A felvételt Albert Ernő tulajdona.)

képet adni a megye gazdaságáról, művelődéséről, és felvállalni a közönség érdekvédelmét, vállalni magyarságunkat.”

KÉTSZÁZ ÉVE SZÜLETETT GÁBOR ÁRON

Kétszáz éve, 1814. november 27-én született Bereckben Gábor Áron, az 1848–49-es forradalom ágyúöntője és tüzértisztje. 1828-tól a csíksomlyói gimnáziumban tanult. 1831-ben, anélkül, hogy a középiskolát befejezte volna, Gábor Áron abbahagyta a csíksomlyói tanulmányait. Kézdivásárhelyen a 2. számú székely határhozrendnél szolgált katonaként, majd Gyulafehérváron, Budapesten és Bécsben szerzett tüzérségi ismereteket, hallgatott katonai műszaki előadásokat. 1846-ban végleg leszerelt. A szabadságharcban öntött ágyúit először 1848. november 30-án, a hidvégi csatában használták. Májusban Bem József tüzér őrnagynak, Kossuth Lajos a székelyföldi hadigyárak igazgatójának nevezte ki. Gábor Áron összesen 93 ágyút öntött (bár a

A Gábor Áron műhelyében készült ágyúk egyetlen fennmaradt példányáról készült másolat a kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeumban (wikipedia.org)

számat illetően nem egyeznek a különböző források). A kökösí csatában vesztette életét százhatvanöt éve, 1849. július 2-án. Eresztvényben nyugszik.

ÖTVEN ÉVE HUNYT EL MÁRTON LÁSZLÓ

Százhusz éve, 1894. március 14-én született Csíkszentdomokoson, és ötven éve, 1964. november 27-én hunyt el Csíkszeredában Márton László főszolgabíró, Csíkszereda helyettes polgármestere. Székelyudvarhelyen érettségizett, Kolozsváron jogi doktorátust szerzett. 1919-ben, a román hatalomátvitelkor Csíkszereda helyettes polgármestere volt. Mivel nem tette le az esküt az új impériumra, elbocsátották városi főjegyzői állásából, és egy ideig a Czell Sörgyárnál sörkihordóként dolgozott. Az 1920-as években a család hazaköltözött Csíkszentsimonba, ahol a nagyszülők révén birtokuk volt. 1940-ig gazdálkodásból éltek. A bécsi döntés után csíkszentmártoni főszolgabírónak nevezték ki és főszolgabíróként tevékenykedett 1944. augusztus 29-ig, a menekülésig. A Márton

Márton László főszolgabíró (A felvételt fia, Márton Ernő tulajdona.)

család 1945 májusában tért haza és dr. Márton László még betölthette állást 1947-ig, amikor elhelyezték Máramarosba, de az áthelyezést nem fogadta el. Földjeit kollektivizálták. 1964-ben Csíkszentsimonban helyezték örök nyugalomra.

DECEMBERI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Százhetvenöt éve, 1839 decemberében **született** Kolozsváron **Sebestyén Mihály** (zetelaki) kúriai bíró, a csikszeredai királyi törvény-széki fogház építtetője.

Nyolcvanöt éve, 1929 decemberében **Vámszer Géza** iparművészeti kiállítást szervezett Csikszeredában.

Harminc éve, 1984 decemberében **hunyt el** Dr. **Tetiú Aurel** jogász, a Nemzeti Parasztpárt tagja, Csikszereda volt polgármestere, hosszú ideig Hargita megye prefektusa.

Százöt éve, 1909. december 2-án **született** Csikszentdomokoson **Kurkó Gyárfás** romániai magyar köztársasági, politikus.

Százhatvanöt éve, 1849. december 4-én **született** **Molnárné Kocsisovszky Borcsa** színésznő. Molnár György, később a csikszeredai Molnár József felesége.

Hatvanöt éve, 1949. december 5-én **megalakult** **Higiéna** néven az első, világháború utáni szövetkezet.

Hetvenöt éve, 1939. december 7-én **hunyt el** Budapesten **Belitska Sándor** honvédelmi miniszter, varsói követ. 1917-ben, az Úz völgyében Magyaroson a 77. dandár parancsnokaként harcolt.

Százöt éve, 1904. december 8-án **tiltakozó népgyűlést tartottak** Csikszeredában Tisza István rendelkezései ellen Sümegi Vilmos, Györgypál Domokos, Hellebront Géza képviselők jelenlétében.

Százharminc éve, 1884. október 26-án **született** Lasztomérben és **negyven éve,** 1974. december 8-án **hunyt el** Veszprémben **Szemere László** mikológus, ornitológus. 1909-től Csík vármegyében dolgozott a közigazgatásban és itt végzett kutatásokat.

Ötvenöt éve, 1959. december 9-én **hunyt el** Örményországban **Megerdics Bodurián János** plébános, író, lapszerkesztő. Szépvízen is tevékenykedett.

Százöt éve, 1909. december 10-én **született** Tekerőpatakon **Antal József** csikszeredai plébános, volt politikai fogoly.

Százöt éve, 1909. december 10-én **született** Csikpálfalván **Ferencz Benjamin** püspöki irodaigazgató, pápai prelátus, csikcsicsói plébános, politikai üldözött.

Százkilencven éve, 1824. december 11-én **született** Csíkdélnén **Benkő Kálmán** színész, író, a Nemzeti Színház tagja. Iskoláit Csíkсомlyón, Kolozsváron és Egerben végezte.

Száz éve, 1914. december 11-én **született** Temesváron **Kazinczy János** festőművész, iparművész, szerkesztő. Nagy Imrétől is tanult Csíkszögödön, ahol számos portrét és tájképet festett.

Százhusz éve, 1894. december 13-án **hunyt el** Budapesten Csíktaploczai **Xántus János** magyar természettudós, utazó, néprajzkutató, az MTA levelező tagja.

Hús év, 1994. december 14-én **hunyt el** egy budapesti utazás alkalmával **Kristó András** földrajzi szakíró, tanár.

Százharminc éve, 1884. december 15-én **született** Csikszentgyörgyön **Márton Ferenc** festő, grafikus, szobrászművész. Csík vármegye ösztöndíjjával és anyagi támogatásával végezte tanulmányait.

Százöt éve, 1909. december 16-án **hunyt el** Budapesten **Kain Albert** vasútépítő mérnök. A Csikszereda–országhatár vonal építésében is részt vett.

Százhusz éve, 1894. november 16-án **született** Szentléleken és **ötven éve,** 1964. december 17-én **hunyt el** Budapesten **Gáspár Jenő** költő, író, szerkesztő. Középiskolai tanulmányait Csíkсомlyón és Egerben végezte.

Százötvenöt éve, 1859. (más adatok szerint 1860.) december 17-én **született** Kézdiszentkereszten **Filep Sándor dr.** városi tiszti és kórházi főorvos, a megyebizottságnak és városi képviselő-testületnek tagja.

Száz éve, 1914. december 21-én **született** Zetelakán **Mezei Mózes P. Levente** egyházi író, szótáríró, politikai üldözött. Középiskolai tanulmányait Székelyudvarhelyen és Csíkсомlyón végezte.

Huszonöt éve, 1989. december 21–23. között **forradalmi megmozdulások voltak** Románia nagyvárosaiban, megyeszékhelyein, így Csikszeredában is.

Huszonöt éve, 1989. december 23-ról 24-re virradólag **esett el** Braszóban a romániai forradalom áldozataként **Müller László** kiskatona. Csikszeredában született.

Hatvan éve, 1954. december 24-én **hunyt el** Kolozsváron **Szopos Sándor** festőművész. Csikszeredában született, középiskoláit Csíkсомlyón végezte el.

Százhuszonöt éve, 1889. december 26-án **nyitották meg** a csikszeredai **szabadteri jégpályát**, amely évtizedeken keresztül volt színtere a korcsolyaversenyeknek és a hokimeccseknek.

Huszonöt éve, 1989. december 26-án **gyilkolták meg** Marosfőn **Ébner Jenő** római katolikus papot, a lazarista rend tagját. Csikszeredában kórházlelkészként is tevékenykedett.

Hetven éve, 1944. december 27-én **született** Balatonendrén **Lugosi Papp János** tanár, újságíró, 1969-től 1984-ig a Marosvásárhelyi Rádió Hargita megyei tudósítója, 1991-től 1995-ig a Pest Megyei Hírlap és az Esti Hírlap munkatársa, belpolitikai rovatvezetője volt.

Hús év, 1994. december 27-én **hunyt el** Csikszeredában **Bálint András** újságíró.

Száz éve, 1914. december 30-án **írt** a **Csíki Lapok** a csikszeredai kórház első hősi halottjáról, **Kempfi Antal** tartalékos tizedesről.

Százhetvenöt éve, 1839. december 31-én **született** Tornán **Roth József** orvos, 1866 nyarán fűrdőorvos volt Tusnádon.

SZÁZÖT ÉVE SZÜLETETT ANTAL JÓZSEF

Százöt éve, 1909. december 10-én született Tekerőpatakon Antal József csíkszeredai plébános, volt politikai üldözött. Gimnáziumba Gyergyószentmiklóson járt, osztálytársa volt Jakab Antal későbbi megyéspüspök, Salamon Ernő költő és Székely László későbbi néprajzos is. A teológiát Gyulafehérváron végezte. 1934-ben szentelték pappá, ezután Nagykászonban káplán, Gyulafehérváron zárdalelkész, Brassó-Bolonyán káplán, majd kihelyezett lelkész volt. 1944 szeptemberétől 1945

márciusáig a brassói gyűjtőtábor foglya. 1946-ban csíkszeredai plébánossá nevezték ki, 1949 februárjától szeptemberig a kolozsvári katonai börtönben, illetve Csíkszeredában a Securitate pincéjében tartották fogva rendszerellenesnek minősített írásai miatt. 1951-től esperes, 1953-tól Szentágótán kényszerlelkhelyes plébánoshelyettes volt, 1955-ben visszakerült Csíkszeredába, 1979-ben főesperessé nevezték ki, 1980-ban a brassói nyugdíjas papok otthonába költözött. Brassóban hunyt el 1994. augusztus 27-én. (A Magyar Katolikus Lexikon adatainak felhasználásával)

SZÁZHÚSZ ÉVE HUNYT EL XÁNTUS JÁNOS

Százhusz éve, 1894. december 13-án hunyt el Budapesten Xántus János utazó, néprajz- és földrajztudós. Xántus János Csokonyán született, görög eredetű, csíktaplocai család sarjaként 1825-ben. Eredetileg jogot tanult, majd önkéntes nemzetőrként vett részt az 1848–49-es szabadságharcban; annak bukása után Königsgratz várában raboskodott. 1850-ben Angliába, majd Amerikába emigrált. Ott kezdett el növényeket és állatokat gyűjteni, preparálni, megfigyeléseket, tudományos munkát végezni. 1864-ig főként Amerikában élt, ekkor végleg hazatelepült. Ugyanebben az évben, erdélyi körútja során, Csíktaplocára is ellátogatott, megismerkedett itthoni rokonaival. A taplocai Xántus család tagjait lefényképezette. 1866-ban ő alapította meg a budapesti Állatkertet. 1868-tól kelet-ázsiai gyűjtőexpedíciókban vett részt, mintegy 2500 darabos etnológiai gyűjteményt hozva magával, letéve a Nemzeti Múzeum néprajzi osztályának, a későbbi Néprajzi Múzeum

A csíktaplocai Xántus család 1864-ben
(Vorkori György: Csíkszereda és Csíksomlyó képes története)

alapjait. 1873-tól a Nemzeti Múzeum igazgatója lett, 1872-ben részt vett a Magyar Földrajzi Társaság megalapításában. Két kötete és több mint kétszáz írása jelent meg. (A Magyar Életrajzi Lexikon nyomán)

SZÁZHUSZONÖT ÉVE NYITOTTÁK MEG AZ ELSŐ SZABADTÉRI JÉGPÁLYÁT

A Csíkszeredai Korcsolya Egylet 1880-ban alakult. 1889-ben kárcsonyi korcsolyabállal szeretett volna pénzt gyűjteni a jégpálya létrehozására, de a remélt nagy bevétel elmaradt. Ennek ellenére megnyitották a korcsolyapályát 1889. december 26-án a Városháza mögötti réten. „A pálya megnyitására szép számban gyűltek össze a jégsporthoz kedvelői s jókedvűen iringáltak a csíkszeredai első zenekar hangjai mellett majdnem az egész délutáni idő alatt, daczára annak, hogy legalább is 20 fok hideg uralkodott s ez nagyon kívánatosá tette a meleg szobát.” Az ezt követő évtizedekben ez lett a színtere a korcsolyaversenyeknek és a hokimeccseknek. A kivilágított jégpályán gyakran zenekar szolgáltatott kísérőzenét a korcsolyázóknak.

Korcsolyázók 1901-ben (A felvétel a Csíki Székely Múzeum tulajdona.)

CSÍKSZEREDA MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATI INTÉZMÉNYEI

CSÍKSZEREDA ÖNKORMÁNYZATI SZÍNHÁZA

530102 Csíkszereda
Temesvári sgt. 6. sz.
Tel.: +40 266 310 670
E-mail: titkarsag@csikjatekszin.ro
www.csikjatekszin.ro

HARGITA NEMZETI SZÉKELY NÉPI EGYÜTTES

530102 Csíkszereda
Temesvári sgt. 6. sz.
Tel./fax: +40 266 371 362
E-mail: office@hargitatanc.ro
www.hargitatanc.ro

CSÍKI SZÉKELY MÚZEUM MIKÓ-VÁR

530132 Csíkszereda, Vár tér 2. sz.
Tel.: +40 266 372 024
Fax: +40 266 311 727
E-mail: info@csikimuzeum.ro
www.csikimuzeum.ro

CSÍK-INFO – TURISZTIKAI INFORMÁCIÓS IRODA

530110 Csíkszereda
Vár tér 1. sz.
Tel./fax: +40 266 317 007
E-mail: csikinfo@szereda.ro
www.szereda.ro

CSÍKSZEREDA KIADÓHIVATAL

Csíkszereda Polgármesteri Hivatala
Csíkszereda, Vár tér 1. sz.
Tel.: +40 266 371 464
E-mail: varoshaza@szereda.ro

CSÍKI SPORTEGYLET

Csíkszeredai Sportcsarnok
Csíkszereda, Stadion u. sz. n.
Tel.: +40 751 101 229